

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Bakalářská práce

Obchod EU v systému GSP

Vypracovala: Dominika Šuláková
Vedoucí práce: Ing. Lucie Tichá, Ph.D.

České Budějovice 2017

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dominika ŠULÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E13312**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Obchod EU v systému GSP**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je analýza zahraničního obchodu EU v systému GSP. Dílčím cílem práce je zmapování postupu dovozu z pohledu konkrétního obchodního případu a analýza odlišností jednotlivých režimů GSP.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Analýza obchodování v systému GSP
3. Analýza stávajícího stavu obchodu EU v systému GSP
4. Aplikace dovozu na konkrétním obchodním případě
5. Zhodnocení a vlastní řešení

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání. 5. Vlastní návrhy. 6. Závěr. 7. Seznam literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Svatoš, M. (2009). *Zahraniční obchod : teorie a praxe.* **Praha : Grada, 2009.**
Kalínská, E. (2010). *Mezinárodní obchod v 21. století: aktuální trendy ve vývoji mezinárodních ekonomických vztahů, efekty mezinárodního obchodu, mezinárodní měnový systém, obchodní politika, podnikatelské prostředí. (1. vyd., 228 s.)* **Praha: Grada Publishing.**
Stern, R. (2007). *Globalization and international trade policies. (xi, 781 s.)* **Singapore: World Scientific.**
Plchová, B. (2005). *Zahraniční ekonomické vztahy České republiky.* **Praha : VŠE : Nakladatelství Oeconomica.**

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Lucie Tichá, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: **16. ledna 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor VOJTKO, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 17. března 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Dominika Šuláková

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Lucii Tiché, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení při vypracovávání bakalářské práce a za trpělivost, ochotu a vstřícný přístup při konzultacích. Dále děkuji za poskytnuté rozhovory pracovníkům celního úřadu v Českých Budějovicích a pracovníkům mosambického ministerstva průmyslu a obchodu.

Obsah

1	Úvod	8
2	Literární rešerše	9
2.1	Zahraníční obchod s rozvojovými zeměmi	9
2.1.1	Obchodní politika EU	9
2.1.2	Nástroje společné obchodní politiky.....	9
2.1.3	Obchodní vztahy se třetími zeměmi	11
2.1.4	Evropa 2020	12
2.1.5	Charakteristika rozvojové země.....	12
2.2	Mezinárodní pomoc rozvojovým zemím	14
2.2.1	Rozvojová politika	14
2.2.2	Cíle a principy rozvojové politiky EU	14
2.2.3	Rozvojové cíle tisíciletí	14
2.2.4	Cíle udržitelného rozvoje 2015–2030.....	15
2.2.5	OECD.....	16
2.2.6	EuropeAid	16
2.2.7	EPA	17
2.2.8	ECHO.....	17
2.2.9	Země G7	18
2.2.10	MMF	18
2.3	GSP systémy	19
2.3.1	Všeobecná charakteristika	19
2.3.2	MFN.....	20
2.3.3	Hlavní účel GSP systému	20
2.4	Celní sazebník	20
2.5	Mosambik.....	21
2.5.1	Základní makroekonomické ukazatele	21
2.5.2	Současná situace	22
2.5.3	Podpora EU	23
3	Cíl a metodika práce	24
3.1	Cíl práce	24
3.2	Metodika práce.....	24
4	Vlastní práce	26

4.1	Obchod GSP v rámci EU	26
4.2	Uspořádání GSP režimů a import EU	26
4.2.1	Uspořádání GSP Standard	27
4.2.2	GSP Standard – Import EU 2014.....	28
4.2.3	EBA uspořádání	28
4.2.4	EBA – import EU 2014	29
4.2.5	GSP Plus uspořádání.....	30
4.2.6	GSP Plus import EU 2014	31
4.3	Případová studie	31
4.3.1	Případová studie - Mosambik	33
4.3.2	Případová studie – Čína	38
4.4	Řízené rozhovory	41
4.5	Diskuze.....	49
5	Závěr	52
I.	Summary	55
II.	Seznam použitých zdrojů	57
III.	Seznam tabulek, obrázků a grafů	60

1 Úvod

Obchod v rámci GSP systému je jedním z nástrojů rozvinutých ekonomik, jak pomocí rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím se vstupem na mezinárodní trh. Tento systém poskytuje rozvojovým zemím jednostrannou preferenční výhodu, aby jejich suroviny, materiály, výrobky a zboží byly schopny konkurovat na mezinárodním trhu. V praxi to pak přináší částečné nebo celkové odejmutí tarifů na dvou třetinách produktových kategorií v GSP Standard, celkové odejmutí tarifů u GSP Plus a speciálně pro nejméně rozvinuté země je určen režim EBA, tedy Everything But Arms, který umožňuje bezcolní a bezkvótový přístup na veškeré jejich produkty s výjimkou zbraní a munice. Tato práce se zabývá obchodováním vně EU v rámci GSP systému a dále se zaměřuje na africkou zemi Mosambik, který patří k nejméně rozvinutým zemím na světě.

V první části práce je čtenář seznámen s problematikou zahraničního obchodu s rozvojovými zeměmi, mezinárodní pomocí těmto zemím, GSP systémem a základními prvky celního řízení, které je pak předmětem případové studie a také je stručně seznámen s Mosambikem, na který se tato práce zaměřuje. Ve vlastní práci je pak zkoumán současný stav importu do EU v rámci GSP systému. Jaký je jeho objem, které země jsou v jednotlivých režimech největšími dovozci. Po všeobecné analýze současného stavu obchodování následuje případová studie, která porovnává obchodování se zemí, jež využívá výhod vyplývajících z členství v GSP režimu a třetí zemí mimo EU, která nevyužívá žádného preferenčního zacházení. Pro případovou studii byly zvoleny země Mosambik a Čína. Další součástí vlastní práce jsou řízené rozhovory s pracovníky celního úřadu v Českých Budějovicích a pracovníky mosambického ministerstva průmyslu a obchodu. Rozhovor vedený na místním úřadu řeší všeobecnou problematiku Obchodu EU v rámci GSP systému a rozhovor vedený s pracovníky tamního ministerstva zkoumá stávající situaci v Mosambiku, jeho záměry do budoucna, obchod a míru spolupráce s Evropou a dále pak i s Českou republikou. Na úplný závěr bakalářské práce je vedena diskuze, ve které jsou zohledněny nabyté informace z odborné literatury a z vlastní práce. Jsou v ní propojené souvislosti, formulována úskalí a navržena patřičná opatření a doporučení pro zlepšení obchodu v Mosambiku.

2 Literární řešerše

2.1 Zahranicní obchod s rozvojovými zeměmi

2.1.1 Obchodní politika EU

Se vznikem celní unie začalo Evropské hospodářské společenství vůči třetím zemím vystupovat jako jeden celek a obchodní politika se stala výlučnou pravomocí Společenství. Od podzimu 2006 Evropská komise pracuje na modernizaci společné obchodní politiky s cílem podpořit konkurenceschopnost EU. Zastřešujícím dokumentem strategie Globální Evropa je sdělení Komise - Globální Evropa: konkurenceschopnost na světovém trhu. Strategie zahrnuje větší sladěnost vnějších i vnitřních politik, liberalizace podmínek obchodu, revizi nástrojů na ochranu obchodu nebo reflexi prioritních teritorií a vztahy vůči Číně.

Lisabonská smlouva přesouvá ustanovení týkající společné obchodní politiky do nově vytvořené páté části obsahující úpravu veškerých vnějších činností Unie, ujasňuje pravomoci EU a posiluje postavení Evropského parlamentu. Společná obchodní politika bude muset být prováděna na zásadách a cílech EU, kam spadá podpora demokracie, právního státu a lidských práv, ale také udržitelný hospodářský, sociální a environmentální rozvoj či udržitelné řízení světových zdrojů. Zásadní je rozšíření pravomoci EU pro oblast přímých zahraničních investic, která dosud spadala pod smíšenou pravomoc či pravomoc členských států. Evropský parlament bude muset vyjádřit souhlas s dohodami o přidružení, dohodami vytvářejícími zvláštní institucionální rámec, majícími významný dopad na rozpočet Unie a dohody v oblastech, na něž se vztahuje běžná legislativní procedura. To znamená, že souhlas Evropského parlamentu bude nutný u všech obchodních dohod. Příslušným výborem bude Výbor pro mezinárodní obchod. (Fričová, 2015)

2.1.2 Nástroje společné obchodní politiky

Pro regulaci obchodu jsou používány čtyři nástroje. Mají sloužit k ochraně určitých odvětví před zahraniční konkurencí nebo naopak podpořit dovoz produktů, o které má EU zájem jako vstupy nezbytné pro rozvoj výroby.

Prvním nástrojem jsou cla, ty jsou vybírána příslušným státem při přechodu přes celní hranici. Slouží jako prostředek ekonomické formy politického boje a v neposlední řadě jako prostředek, jak získat peníze. Vybírání cla kontroluje celní správa té dané země a upravuje ho celní zákon.

V roce 2003 byla zahájena modernizace celní unie s cílem zavést bezpapírové prostředí. Modernizace postupuje velmi dobře a některé celní správy EU se pravidelně řadí mezi nejlepší na světě. Více než 98 % celních prohlášení předložených v EU má dnes elektronickou podobu. Celní orgány čelí rostoucí globalizaci obchodu, modelů podnikání a logistiky, ale i globalizaci trestné činnosti a terorismu.

Historické a geografické příčiny a rozdíly mezi obchodními trasami způsobují, že některé členské státy nesou mnohem větší zátěž spojenou s celní unií. Problémy plynoucí z globalizace však nelze úspěšně řešit izolovaně. V roce 2013 Komise předložila plán, který počítá se zavedením dokonalejších a jednodušších služeb do roku 2020 díky dokončení procesu modernizace, vyřešení nedostatků a reformě správních a řídicích struktur celní unie.

Ústředním bodem tohoto úsilí bude program Clo 2020, který navazuje na podobné iniciativy z období 2007 až 2013. Program začal v roce 2014 a bude trvat 7 let. Má k dispozici rozpočet ve výši více než 500 milionů eur. Bude podporovat spolupráci mezi celními orgány, snazší vytváření sítí, společná opatření a odbornou přípravu celních úředníků a bude také financovat informační systémy na podporu rozvoje skutečně celoevropského elektronického celního prostředí s výměnou informací v reálném čase. (Topics of the European Union, 2014)

Druhým nástrojem jsou kvóty, které jsou rozšířeny především v obchodě se zeměmi, které nejsou členy Světové obchodní organizace. Kvóty se dnes uplatňují v zahraničním obchodě již jen v rámci odvětvového obchodu, popřípadě v rámci Společné zemědělské politiky a jsou uplatňovány jen na dovoz do EU.

Třetím nástrojem jsou dobrovolná exportní omezení, které představují dohodu mezi vyvážející a dovážející zemí, podle níž se vývozce dobrovolně zaváže, že nepřekročí limitované množství výrobků určených do země dovozce. Dnes již nejsou prakticky uplatňována, avšak v minulosti se týkala např. omezení dovozu japonských vozů na trh EU.

A v neposlední řadě má EU k dispozici tzv. defenzivní a ofenzivní obchodní nástroje. Mezi defenzivní spadají antidumpingová opatření, která umožňují omezit dovoz zboží v případě, že ho jeho výrobce nabízí za cenu nižší, než je běžná cena těch samých výrobků na jejich domácím trhu, nebo je-li vývoz dotován. Protisubvenční opatření a ochranná opatření v případě, že prudce roste dovoz určitých výrobků do EU; dovozce pak musí žádat o vydání licence, která umožňuje podrobně sledovat vývoj dovozu. Defenzivní obchodní opatření lze použít jen v případech, kdy dovozy do EU způsobují nebo

hrozí způsobit materiální újmu výrobnímu odvětví v EU, a lze prokázat příčinnou souvislost mezi dovozy a újmou. Mezi ofenzivní opatření patří tzv. nařízení o obchodních bariérách, které umožňuje Komisi podat stížnost vůči třetí zemi, pokud tato nedodrží své závazky v obchodní oblasti dané v rámci WTO nebo v rámci bilaterální dohody. EU má také možnost zavést i opatření na dovoz nebo vývoz výrobků do a z EU, a to z politických nebo bezpečnostních důvodů (embargo, bojkot apod.) (Společná obchodní politika EU a podpora exportu, 2010)

2.1.3 Obchodní vztahy se třetími zeměmi

Vzhledem k uznání právní subjektivity EU Lisabonskou smlouvou je nyní subjektem mezinárodních smluv Unie, a nikoliv již Evropské společenství, jak tomu bylo dříve. Evropská unie může smlouvu se třetími státy nebo mezinárodními organizacemi uzavřít nejen tehdy, pokud tak stanoví smlouvy, ale i pokud je uzavření smlouvy nezbytné k dosažení cílů stanovených Smlouvami. Smlouvy se třetími zeměmi mohou být uzavřeny buď s Unií, nebo s Unií a zároveň členskými státy (smíšené smlouvy). Rozlišujeme tři formy smluv - dohody o přidružení, dohody o partnerství a spolupráci a obchodní dohody.

Dohody o přidružení jsou uzavírané mezi Evropskou unií a vnějším státem, skupinou států nebo mezinárodní organizací. Obsahuje vzájemná práva a povinnosti v oblasti ekonomické, průmyslové a obchodní spolupráce. Existují dva druhy asociačních dohod. Jedny jsou uzavírány s výhledem na vstup daného subjektu do unie (např. Asociační dohoda ČR-ES). Druhý typ asociačních dohod nepředpokládá vstup do EU a byl uzavřen např. s některými africkými státy. Častým obsahem přidružení je vytvoření zóny volného obchodu s průmyslovým zbožím, některá přidružení zahrnují celní unii a dílčí nebo úplné zavedení dalších svobod.

Evropská unie uzavřela Dohody o partnerství a spolupráci se zeměmi východní Evropy, jižního Kavkazu a střední Asie. Cílem těchto dohod je posílení demokracie a rozvoj hospodářství partnerských zemí prostřednictvím spolupráce v celé řadě oblastí a prostřednictvím politického dialogu. Pro zajištění plnění dohod byla ustavena Rada pro spolupráci.

V roce 2003 EU zahájila projekt Evropské politiky sousedství (EPS). Politika sousedství má podpořit úzké vztahy mezi EU a jejími partnery ve východní Evropě, na Kavkaze a ve Středomoří s cílem vytvořit prostoru stability, prosperity a bezpečí. Arménie,

Ázerbájdžán, Gruzie, Moldávie a Ukrajina se staly součástí této politiky. Dohody o partnerství a spolupráci stanovují rámec, ve kterém je EPS v těchto zemích prováděna. (Smluvní vztahy EU a třetích zemí, nedatováno)

2.1.4 Evropa 2020

Evropa 2020 je desetiletá strategie EU, jejímž cílem je dosáhnout nového růstu. Nejedná se však pouze o překonání současné krize, která postihuje řadu evropských ekonomik. V dnešním měnícím se světě má za cíl, aby se v EU vytvořila inteligentní a udržitelná ekonomika, která podporuje sociální začleňování. Tyto tři vzájemně provázané priority by měly EU i členskými státy pomoci ke zvýšení zaměstnanosti, produktivity a ke zlepšení sociální soudržnosti.

Unie si stanovila pět ambiciózních cílů, které se týkají zaměstnanosti, inovací, vzdělávání, sociálního začleňování a změny klimatu a energetiky. Ty by měly být dosaženy do roku 2020. Všechny členské státy si v každé z těchto oblastí stanovily své vlastní cíle. Celou strategii tak podpoří konkrétní činy na úrovni EU i členských států.

1. Zaměstnanost – zaměstnat 75 procent osob ve věkové kategorii od 20 do 64 let
2. Výzkum a vývoj – investovat do výzkumu a vývoje 3 procenta HDP Evropské unie
3. Změna klimatu a udržitelné zdroje energie – Snížit emise skleníkových plynů o 20 % ve srovnání se stavem v roce 1990, zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20 procent
4. Vzdělání – snížit míru nedokončení studia pod 10 procent, dosáhnout ve věkové kategorii od 30 do 34 let alespoň 40% podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva
5. Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení – snížit alespoň o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení. (Barroso, 2010)

2.1.5 Charakteristika rozvojové země

Neexistují žádné definice WTO o "vyspělých" a "rozvojových" zemích. Členové určí, zda jsou z "rozvinutých" nebo "rozvojových" zemí. Nicméně, ostatní členové mohou napadnout jeho rozhodnutí, aby nebylo zneužito benefitů pro rozvojové země. Nicméně by se dala definovat jako země, která má životní úroveň nebo úroveň průmyslové výroby

nižší, než je zvládnutelné s finanční nebo technickou pomocí, také je to země, která není ještě vysoce industrializována. (Developing country, nedatováno)

Rozvojové země jsou chudé. HDP a příjem na obyvatele jsou na nízké úrovni. Všeobecná životní úroveň lidí, kteří v těchto zemích žijí, je velmi nízká. Všeobecné zdravotní služby pro lidi jsou zanedbatelné. Rozvojové země mají nízký příjem na obyvatele. Nízký příjem znamená, že méně spoří, což přináší méně kapitálu a méně investic. Nízké investice vedou k menší produkci, a to vede k nízkému příjmu.

Vysoká míra růstu populace v rozvojových zemích. Dosahuje 3 % ročně. Děti do 15 let tvoří velký podíl, obvykle více než 40 procent z celkového počtu obyvatel. To znamená, že je v zemích velký počet ekonomicky neaktivních lidí, kteří jsou závislí na své rodině. Různé druhy sociálních skupin pobývají v zemi. Liší se svou vírou, kulturou, zvyky, jazyky apod. Takové rozdíly mají hluboký dopad na ekonomiku národa.

Průmyslový sektor v rozvojových zemích je v primární fázi vývoje. Jeho příspěvek k HDP je méně než 10 % za použití 2 až 4 procent pracovní síly. Růst průmyslu je velmi pomalý.

Zemědělství je nejdůležitější složka hospodaření v rozvojových zemích. Více než 70 % aktivní pracovní síly je zaměstnáno právě v tomto sektoru. Zvyšuje se populace, a to vede k nadbytečnému množství pracovníků v zemědělství., což snižuje produktivitu na osobu.

Většina rozvojových zemí je bohatá na přírodní zdroje. Nicméně, jejich průzkum a užitek jsou omezeny. Někdy je mají zahraniční společnosti pod kontrolou. Obecně platí, že nezpracované výrobky vyváží za nízké ceny.

Nedostatek kapitálu je dalším častým problémem rozvojových zemí. Vzhledem k tomu, že státy jsou chudé, ušetří méně, což má za následek nízkou tvorbu kapitálu. Mají menší investiční kapitál. Navíc jejich stávající technologie jsou zastaralé a neproduktivní. (Thapa, 2010)

2.2 Mezinárodní pomoc rozvojovým zemím

2.2.1 Rozvojová politika

Má za cíl bránit chudobě, nestabilitě a konfliktům ve světě. Z tohoto důvodu je důležitou politikou EU zahraniční pomoc rozvojovým zemím. Zahraniční pomoc EU je poskytována ze zdrojů společného rozpočtu Evropských společenství a z tzv. Evropského rozvojového fondu. Evropská unie je největším světovým poskytovatelem rozvojové pomoci. Evropa poskytuje 55 % světových prostředků určených na rozvojovou pomoc. Z celkové rozvojové pomoci řídí pětinu Evropská komise, zbytek spravují členské státy. (Zahraniční pomoc Evropské unie, 2016)

2.2.2 Cíle a principy rozvojové politiky EU

Právní základ získala rozvojová politika v Maastrichtské smlouvě. Smlouva zavedla tři důležité principy rozvojové politiky EU. Jsou nazývané 3C a jsou jimi: koordinace, koherence a komplementarita. Tyto zásady jsou také součástí významné Pařížské deklarace Výboru pro rozvoj OECD o účinnosti pomoci z roku 2005, kterou podepsala více než stovka států a mezinárodních organizací.

Koordinace zajišťuje spolupráci všech aktérů podílejících se na rozvojové politice. Komplementarita znamená, že rozvojová politika EU doplňuje politiky členských států. Nemělo by tak docházet k překrývání programů pomoci. A koherence spočívá ve sladění ostatních politik EU s cíli rozvojové politiky.

Evropská unie se přihlásila k plnění Rozvojových cílů tisíciletí Organizace spojených národů přijatých v září roku 2000 na Summitu tisíciletí v New Yorku. Všichni členové OSN se zavázali k naplňování osmi konkrétních cílů směřujících k odstranění chudoby v rozvojovém světě. Tyto Rozvojové cíle tisíciletí jsou dále rozpracovány do osmnácti dílčích úkolů a měřeny více než čtyřiceti ukazateli. (Bydžovská, nedatováno)

2.2.3 Rozvojové cíle tisíciletí

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad.
2. Dosáhnout základního vzdělání pro všechny.
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti.
4. Snížit dětskou úmrtnost.
5. Zlepšit zdraví matek.
6. Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi.
7. Zajistit udržitelný stav životního prostředí.
8. Budovat světové partnerství pro rozvoj. (Bydžovská, nedatováno)

2.2.4 Cíle udržitelného rozvoje 2015–2030

Cíle udržitelného rozvoje navazují na Rozvojové cíle tisíciletí. Jsou výsledkem tříletého procesu vyjednávání, který začal na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012 v Riu de Janeiro. Na formulaci SDGs se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občané ze všech kontinentů. Agendu udržitelného rozvoje oficiálně schválil summit OSN 25. září 2015 v New Yorku. Obsahuje 17 cílů:

1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě.
2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství.
3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku.
4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny.
5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek.
6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi.
7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny.
8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny.
9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace.
10. Snižit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi.
11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce.
12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu.
13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů.
14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje.
15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity.
16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.
17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování. (OSN, 2015)

2.2.5 OECD

Misí Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj je podporování politik, které zlepší ekonomickou situaci a přinesou blahobyt společnosti po celém světě. Poskytuje fórum, na kterém mohou vlády společně pracovat, sdílet své zkušenosti a hledat řešení společných problémů. Poměřuje produktivitu a globální toky obchodu a investic. Analyzuje a porovnává data k předpovědi budoucích trendů. Nastavuje mezinárodní standardy na širokou škálu věcí. Také dohlíží na běžné problémy, které ovlivňují každodenní životy, jako například: kolik lidí zaplatí na daních a sociálním pojištění a kolik volného času si mohou vzít. Porovnávají, jak školní systémy v různých zemích připravují mladé lidi na moderní život, a jak se penzijní systémy v odlišných zemích postarají o staré občany. Na základě faktů a zkušeností doporučuje politikám návrhy na zlepšení kvality života lidí.

Dnes je zaměřena na pomáhání vládám z celého světa:

- Obnovit důvěru k trhům a institucím, které se starají o jeho chod.
- Obnovit zdravé veřejné finance jako základ pro budoucí udržitelný hospodářský růst.
- Rozvíjet a podporovat nové zdroje růstu prostřednictvím inovací, „green growth“ strategie šetřené k životnímu prostředí „zelený růst“ a rozvoj rozvíjejících se ekonomik.
- Ujistit se, že lidé všech věkových kategorií mohou rozvíjet dovednosti, aby pracovali produktivně a uspokojivě v zaměstnání zítřka. (OECD, nedatováno)

2.2.6 EuropeAid

Vznikl v roce 2001 při reorganizaci vnější služby Komise. Úřad se stal odpovědným za realizaci projektů a programů ve všech regionech světa kromě kandidátů na vstup do EU. Ročně na podporu projektů rozvojové pomoci alokuje okolo 9 miliard eur. Programy vnější pomoci implementuje na základě politik, které připravily GŘ pro rozvoj a GŘ pro vnější vztahy. Management projektů řídí od začátku do konce.

EuropeAid podporuje řádnou správu věcí veřejných, lidský a hospodářský rozvoj a řeší univerzální témata, jako je boj proti hladu a zachování přírodních zdrojů. Posiluje schopnost EU navrhovat budoucí rozvojové politiky pro všechny rozvojové země, zlepšuje soudržnost politiky pro rozvoj a zároveň poskytuje další zlepšení implementace a prováděcí mechanismy. (Donors and Co-financiers: European Union, nedatováno)

2.2.7 EPA

Dohoda o ekonomické spolupráci pomáhá vytvořit správné podmínky pro obchod a investice. Bude mít přímé výhody pro lidi v Evropě i AKT zemích. EPA se podílí na rozvoji pomocí vytváření pracovních míst, umožnění přístupu k širší škále kvalitních produktů, snížení průměrných cen a generování zisku. Společně s rozvojovou pomocí, která může přinést řadu výhod pro AKT země:

- Více trhů, více obchodů – kompletnímu otevření hranic EU a posilněním a podporou obchodu mezi samotnými zeměmi AKT.
- Lepší infrastruktura, administrace a veřejná správa – ke zvýšení a zlepšení výrobní kapacity, příležitostí ke vzdělání a předávání zkušeností.
- Více transparentní/politické a ekonomické stability – Politické dialogy mezi zeměmi AKT a EU, aby byly udrženy demokratické standardy.

Výhody pro evropské spotřebitele:

- Nižší ceny,
- více možností,
- dobrá kvalita a hodnota,
- práce,
- etické volby.

Výhody pro farmáře a výrobce v ACP zemích:

- Bezkvótový a bezcelní dovoz,
- přístup k většímu volnému trhu včetně EFTA zemí (i Švýcarska a Norska),
- budování regionálních trhů,
- pomalá implementace,
- adekvátní konkurence – 20 procent nejzákladnějšího zboží bude chráněno před konkurencí z EU permanentně,
- širší reformy.

(The EU's Economic Partnership Agreements, 2013)

2.2.8 ECHO

Humanitární pomoc Evropské komise a oddělení civilní ochrany si klade za cíl zachraňovat a chránit život, předcházet a zmírnit lidské utrpení, zajišťovat integritu a dů-

stojnost obyvatel postižených přírodními katastrofami a člověkem způsobených krizí. Pomoc EU je zakotvena v Lisabonské smlouvě a pomoc občanů EU vyjadřuje evropskou solidaritu vůči jakékoli osobě v nouzi.

Se sídlem v Bruselu s globální sítí detašovaných pracovišť, ECHO zajišťuje rychlé a efektivní poskytování úlevy prostřednictvím svých dvou hlavních nástrojů: humanitární pomoci a civilní ochrany. Tím, že se spojily tyto dva nástroje v roce 2010, Komise vybuodovala více robustní a efektivní evropský mechanismus reakce na katastrofy uvnitř i vně EU. (About ECHO, 2016)

2.2.9 Země G7

G7 je sdružení osmi nejbohatších zemí planety, kterými jsou Spojené státy, Kanada, Francie, Velká Británie, Německo, Itálie a Japonsko. Dohromady tvoří kolem 50 procent světového HDP. Rusko patřilo do sdružení do roku 2014, kdy bylo suspendováno po připojení ke Krymu. (Víte co se právě deje: Země G8, 2013)

Představitelé států G7 se pravidelně setkávají na summitech, kde jsou debátována aktuální politická a ekonomická témata. Jejich organizace a místo konání připadá na předsednickou zemi. Setkání těchto zemí probíhá na úrovni hlav států, ministrů zahraničí, ministrů financí a ministrů pro životní prostředí. Summity na nejvyšší úrovni se konají jednou za rok. Jeden z nejznámějších summitů G7/8 proběhl v roce 2005 ve Velké Británii. V jeho průběhu se konaly ve všech osmi členských zemích benefiční koncerty Live 8, jejichž cílem bylo upozornit na světovou chudobu a přimět představitele nejbohatších zemí zabývat se tímto problémem. (Laub & McBride, 2015)

Na posledním setkání v Berlíně se hledaly způsoby, jak pomoci ženám v rozvojových zemích se podílet na hospodaření státu. Cílem je zlepšit jejich životní podmínky, aby měly svůj život více pod kontrolou a snížit diskriminaci. (Strengthening women in developing countries, 2015)

2.2.10 MMF

Mezinárodní měnový fond byl vytvořen na konferenci konané v Bretton Woods v červenci 1944. Na této konferenci byla také založena Skupina Světové banky. Jako sídlo IMF byl určen Washington D.C. V současné době je členem IMF 184 zemí. Podle Dohody o MMF jsou hlavními cíli:

- Podporovat mezinárodní měnovou spolupráci,
- usnadňovat rozšiřování a vyvážený růst mezinárodního obchodu,
- podporovat devizovou stabilitu,
- napomáhat vytváření mnohostranných platebních systémů,
- učinit své zdroje dočasně dostupné členům majícím potíže s platební bilancí,
- zkrátit trvání a zmírnit stupeň nerovnováhy v mezinárodních platebních bilancích členů.

Od doby založení MMF se cíle nezměnily, ale došlo k vývoji jeho činností, aby byly naplňovány stále se měnící potřeby svých členských zemí a potřeby vyvíjející se světové ekonomiky. MMF v současné době dohlíží na ekonomický a finanční vývoj a na politiky členských států na globální úrovni, dále poskytuje poradenství v oblasti měnové politiky. Nabízí finanční asistenci zemím, které mají problémy s platební bilancí a poskytuje technickou asistenci vládám a centrálním bankám členských zemí MMF. (Mezinárodní měnový fond, 2005)

2.3 GSP systémy

2.3.1 Všeobecná charakteristika

Systémy celních preferencí jsou obchodně politická opatření, v jejichž rámci poskytují rozvinuté země či jejich uskupení rozvojovým zemím a územím jednostranně zvýhodněný přístup na vlastní trhy. Přičemž platí, že systém musí být všeobecný, neredi-proční a nediskriminační. V současné době využívá výhod tohoto systému pro více než 6300 položek celkem 176 nezávislých zemí a území, jež jsou klasifikovány jako rozvojové. (odbor 06200, 2010)

GSP Standard nabízí zvýhodněné tarify rozvojovým zemím. Prakticky to znamená částečné nebo celkové odejmutí tarifu na dvou třetinách všech produktových kategorií.

GSP Plus nabízí celkové odejmutí tarifů na stejné produktové kategorie jako GSP Standard. Ty jsou uděleny zemím, které ratifikují a zavádějí mezinárodní úmluvy týkající se lidských a pracovních práv, životního prostředí a řádné správě věcí veřejných.

EBA je dohoda určena pro nejméně vyvinuté země, kterým je udělen bezcelní a bezkvótový přístup pro všechny jejich produkty kromě zbraní a munice. (Generalised Scheme of Preferences , 2015)

2.3.2 MFN

Doložka nejvyšších výhod, která zavazuje smluvní strany navzájem si poskytnout všechny výhody, které byly nebo budou poskytnuty v budoucnosti kterémukoli jinému státu. Jedná se zejména o slevy a výhody poskytované v souvislosti se cly, daněmi, dávkami, dopravou, nabýváním majetku. Doložka nejvyšších výhod se nevztahuje na výhody, které si vzájemně poskytly státní celní unie, ani na celní preference, pokud byly výslovně vyňaty z její působnosti. (redakce, 2006)

2.3.3 Hlavní účel GSP systému

Opatření mají primárně za cíl napomáhat rozvojevým, a zvláště nejméně rozvinutým zemím v odstraňování chudoby, prosazování udržitelného rozvoje a řádné správy věcí veřejných. Konkrétně mají přispívat k tomu, aby se rozvojové země více zapojovaly do mezinárodního obchodu a zvýšené výnosy plynoucí především z vývozu mohly využívat na podporu vlastních strategií zaměřených na udržitelný rozvoj a snižování chudoby. EU zavedla vlastní systém všeobecných celních preferencí známý pod zkratkou GSP. (odbor 06200, 2010)

2.4 Celní sazebník

Při určování cla a z obchodně politického hlediska je důležité rozlišovat mezi jednotlivými druhy zboží a mezi zeměmi, ze kterých zboží pochází. To jsou tzv. země původu. Celý celní systém je tedy založen na dvou základních faktorech – na druhu zboží a na zemi původu. Celní sazebník je rozdělen na dvě části, a to na tarifní část a nomenklaturní část sazebníku.

Celní systém je založen na dvou základních faktorech, a sice na druhu zboží a na zemi původu. Celní sazebník se pak dělí na tarifní část a nomenklaturní část sazebníku.

Tarifní část obsahuje sazby, které jsou rozděleny podle druhů zboží a zemí původu. Dále pak obsahuje sazby cla, které byly schváleny vládou. Celá tato část je tvořena celním sazebníkem a mezinárodními dohodami, které upravují poskytování preferencí.

Nomenklaturní část lze používat jako mezinárodní normu pro klasifikaci zboží. Pro účely přiřazení celních i daňových sazeb ke konkrétním druhům zboží je nutno systematicky roztrždit zboží podle jeho funkce, složení, účelu, použití a dalších důležitých charakteristik. V České republice se pak využívá tzv. Kombinovaná nomenklatura. Dělí

zboží do 21 tříd, které jsou značeny římskými číslicemi, a sice od I do XXI. Tyto třídy v sobě obsahují celkem 99 kapitol, kdy každá z nich obsahuje čtyřmístná až šestmístní čísla. Kombinovaná nomenklatura doplňuje harmonizovaný systém o dvoumístná čísla, tzn., že jsou až osmimístné podpoložky. (Klabouchová, 2002)

2.5 Mosambik

Mosambická republika leží na jihovýchodu Afriky. Hlavním městem je Maputo. Jejím úředním jazykem je portugalská a obchodním jazykem angličtina. Měnou je Mosambický nový metical (MZN) a směnný kurz, v roce 2017, se pohybuje kolem hodnoty 66 MZN za 1 USD. Celkový počet obyvatel činil v roce 2015 25,3 milionů.

Jedná se o rychle se rozvíjející zemi, která zažila výrazné oživení ekonomiky od konce roku 1992, kdy skončila ničivá patnáctiletá občanská válka. Nedávné objevy rozsáhlých ložisek zemního plynu v severní části země dávají Mosambiku perspektivu významného ekonomického růstu. Výzvou bude přeměnit takové bohatství na odpovídající ekonomickou hodnotu a zahrnující růst. V současné době Mosambik neustále zůstává chudou zemí. V pořadí 178. ze 187 v roce 2014 dle indexu lidského rozvoje, a musí se pravidelně zabývat přírodními katastrofami, zejména pak povodněmi, suchy a cyklony. (Mozambique, 2017)

2.5.1 Základní makroekonomické ukazatele

Mezi lety 2011–2015 byly sesbírány následující údaje o makroekonomických ukazatelích, pro rok 2015 je to však pouze odhad. Nezaměstnanost podle metodiky ILO¹ činí 8,3 %. Jiné odhady ale hovoří o cca 25 %.

Tabulka 1 Makroekonomické ukazatele

Ukazatel	2011	2012	2013	2014	2015
HDP/obyv (nominální, USD)	524	595	603	629	528
růst HDP (%)	7,1	7,2	7,1	7,2	6,1
celkový objem HDP (nominální, mld. USD)	13,1	15,3	16	17,1	14,8
celkový objem HDP (nominální, mld. MT)	381,7	433,1	482,2	535,5	593,4
inflace	5,4	2,7	3	1,1	3,3
MT/USD (roční průměr)	27,3	29,8	30,1	33,6	45,9

Zdroj: Zpracováno podle www.businessinfo.cz

¹ ILO – Mezinárodní organizace práce

2.5.2 Současná situace

Mosambik se v roce 2015 potýkal s vážnými hospodářskými problémy, zejména díky poklesu cen uhlí a hliníku (hlavní vývozní komodity Mosambiku) na světových trzích. Zemědělství bylo navíc postiženo katastrofálními záplavami. Kurz MZN vůči USD klesl o 22 %, zdražilo se veškeré dovážené zboží, zvýšil se deficit obchodní bilance. Centrální banka se snažila intervencemi pádu měny zamezit, to vedlo vyčerpání zahraničních rezerv na 2 mld. USD (2,5 měsíční import). Centrální banka musela zvýšit úrokovou sazbu na 8,25 %, rovněž zavedla restriktce na vývoz zahraniční měny. Fiskální deficit rychle rostl, vláda byla nucena omezit kapitálové výdaje o 10 %. Zahraniční dluh Mosambiku vzrostl od ledna 2015 o 0,5 mld. USD na 8,5 mld. USD.

Přes všechny obtíže se ale s ekonomickou krizí Mosambik vyrovnává lépe než okolní země, díky silnější výrobní a energetické základně. Podařilo se udržet inflaci ve výši 3,3 %, růst HDP sice zpomalil a nedosáhl plánovaných 7,5 %, 6,1 % je ale stále velmi dobrý výsledek. Vláda oznámila plány na realizaci několika významných infrastrukturálních projektů (plynovod sever – jih, plynovod Mosambik – JAR), nejdůležitějším projektem je ale výstavba dvou zkapalňovacích stanic plynu (Anadarko, ENI, investice ve výši 100 mld. USD), které by z Mosambiku učinily třetího nejvýznamnějšího exportéra zemního plynu na světě. Realizace projektů se ale bude odvíjet od ceny plynu na světových trzích.

I v roce 2016 se Mosambik potýkal s nízkými cenami hliníku a uhlí, MZN vůči USD dále klesalo (i když pomaleji než v roce 2015), inflace vzrostla na 5,5 %. Vláda očekávala v roce 2016 růst HDP ve výši 7 % (realističtější odhady předpokládají růst HDP ve výši 6,4%). Podmínkou pro zachování dynamického hospodářského rozvoje je však politická a bezpečnostní stabilita, kterou v letech 2015 výrazně podkopaly aktivity RENAMO, někdejší bojující strany občanské války. Vojenskými střety mezi paramilitární² oddíly RENAMO a vládními jednotkami byly postiženy některé střední a severomosambické provincie.

V dubnu 2016 vypukla aféra utajených půjček, které si bez vědomí mezinárodních donorů (ale i mosambického parlamentu) vzala předchozí vláda (půjčky ve výši cca 2,2 mld. USD). Skandál otrásl důvěrou mezinárodních donorů a finančních institucí, většina z nich přerušila rozpočtovou podporu mosambické vládě. Významné ratingové agentury

² Nevojenské ozbrojené pěší jednotky, které fungují na stejném principu jako armáda

srazilily úvěrové hodnocení země, např. Moody's z B3 až do spekulativního velmi rizikového pásma Caa1. Skandál může zásadním způsobem snížit ochotu finančních institucí a investorů financovat velké projekty, na jejichž realizaci by měla v budoucnu stát mosambická ekonomika a rozvoj. Ohroženy by tak byly např. i plány na výstavbu zkapalňovacích jednotek. Obnovení důvěry tedy zůstane v blízké budoucnosti politicko-ekonomickou prioritou mosambické vlády. (Mosambik: Základní charakteristika teritorie, ekonomický přehled, 2016)

2.5.3 Podpora EU

EU se snaží pomáhat Mosambiku se zlepšením ekonomické situace. S její pomocí se daří zlepšovat životní standard a ekonomická situace Mosambiku. Zatím se povedly zlepšit následující oblasti:

Zemědělství a rozvoj venkova: Zlepšení bezpečnosti potravin, snadnější přístup na trh, zlepšení výrobních technologií a snadnější přístup ke vstupům

Dopravní infrastruktura a regionální integrace: Lepší silniční infrastruktury; snížení nákladů na přepravu; snadnější přístup ke službám, podpora regionálního a národní obchodu a hospodářského rozvoje;

Podpora státního rozpočtu: Zvýšení fiskálního prostoru, bez vytěsnění expanze v tuzemském financování rozvoje, expanze veřejných výdajů v oblasti vzdělávání a dobrých odvětví správy, neustálý pokrok v reformách řízení veřejných financí; zesílení rozpočtového systému, posílení domácí odpovědnosti aktérů, zálohy na nové protikorupční legislativy. (Mozambique, 2017)

3 Cíl a metodika práce

3.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je za pomoci získaných dat provést zhodnocení obchodování v systému GSP, a poté navrhnout patřičná doporučení pro zlepšení situace. Pro tento záměr byla vybrána rozvojová země Mosambik, jakožto zástupce všech GSP režimů, tj. GSP Standard, GSP Plus a Everything But Arms. Bude zjištěno, jaké komodity nejvíce vyváží do Evropy a za jakých podmínek. Také budou brány v potaz různá omezení, kterým musí země čelit. Dílčím cílem je provést analýzu stávajícího stavu obchodování vně Evropské unie v systému GSP a realizace případové studie a terénního šetření ve výše zmíněné zemi.

3.2 Metodika práce

Nejprve byly stanoveny a definovány cíle, na jejichž základě byla sepsána osnova práce a byly vybrány vhodné zdroje pro čerpání informací. V literární rešerši, kvůli povaze tématu, převažují cizojazyčné elektronické zdroje, tištěné zdroje pak byly využity spíše jako seznámení s problematikou mezinárodního obchodu. Veškeré použité tituly jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci této práce.

Literární rešerše se zabývá mezinárodním obchodem a mezinárodní pomocí obecně, poté se zabývá obchodováním EU v systému všeobecných celních preferencí a stručně seznamuje s Mosambikem, který byl vybrán pro praktickou část.

Na úvod praktické části se zkoumá současný stav obchodování v rámci jednotlivých GSP režimů. Je zjištěno, jaký objem exportu přísluší každému z nich a kdo je největším exportérem. Tyto informace jsou extrahovány ze statistických údajů a jsou zpracovány formou grafů a tabulek. Poté je realizována případová studie, jež si klade za cíl simulaci celního řízení u dvou zemí, kdy jedna je zástupcem rozvojových zemí a druhá je zástupcem třetích zemí mimo EU. Pro tento záměr byl vybrán Mosambik, jakožto zástupce rozvojových zemí a Čína, jakožto zástupce třetích zemí mimo EU. Výsledkem této simulace je vypočtený celní dluh pro každou z výše uvedených zemí. Následují řízené rozhovory s pracovníky mosambického ministerstva průmyslu a obchodu a s pracovníky celního úřadu v Českých Budějovicích. Řízený rozhovor s pracovníky mosambického ministerstva je veden prostřednictvím programu Skype a hlavním jeho záměrem je zjistit, jaký je stávající stav obchodování této země, jaký má vztah s Evropou a dále pak s Českou republikou. Řízený rozhovor s pracovníky místního celního úřadu je veden osobně

a jeho cílem je zjistit aktuální stav importu do EU v rámci GSP systému, zjistit, zda-li existují nějaká úskalí, kterým čelí tento systém a diskutovat aktuality z této oblasti.

Veškeré získané a analyzované informace v rámci vlastní části vedou k závěrečné diskuzi, ve které jsou propojovány souvislosti a spojovány teoretické znalosti s praktickými poznatky a dedukované závěry a doporučení pro zlepšení stávajícího stavu obchodování v Mosambiku.

4 Vlastní práce

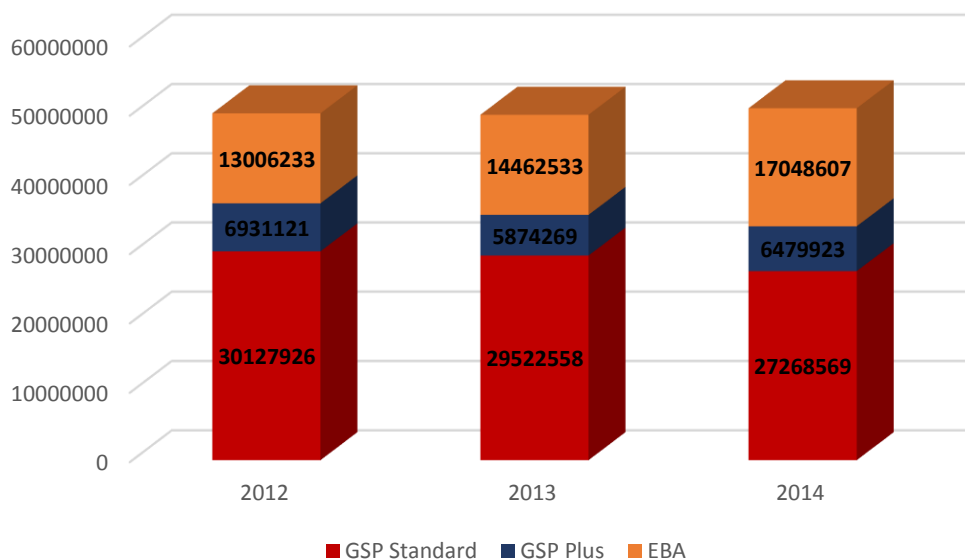
4.1 Obchod GSP v rámci EU

Graf č. 1 znázorňuje, jakým dílem přispívá každý z režimů svým importem do EU. Byť nejvíce zemí je v režimu EBA, GSP Standard dováží mnohem větší objem produktů. Může to být tím, že v GSP Standardu je Indie, která je na vzestupu a v následujících letech se zdá, že ze systému brzy vystoupí.

V roce 2012 byl realizován import do EU v hodně 50,1 miliard euro, v následujícím roku hodnota importu trochu poklesla, a sice na hodnotu 49,9 miliard euro a v roce 2014 to opět vzrostlo nejen vůči roku 2013, ale i k roku 2012 s hodnotou 50,8 miliard euro.

Pokud by se na to pohlíželo z makroekonomického hlediska a řešila by se míra růstu, tak v roce 2013 byl pokles oproti předešlému roku o 0,006 % a v roce 2014 došlo k nárůstu o 0,019 % oproti 2013 a o 0,013 % oproti roku 2012. Z toho je patrné, že se výrazné výkyvy v importu nedějí, což mi potvrdili i pracovníci celního úřadu v Českých Budějovicích. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Graf 1 Import EU 2012 - 2014 z GSP zemí (v tis. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

4.2 Uspořádání GSP režimů a import EU

V této kapitole je upřesněno, které země patří do GSP režimů a které nikoli. Jaký byl objem importu do EU v rámci jednotlivých režimů. Údaje jsou zpracovány do tabulek

a grafů a jsou extrahovány ze zprávy. Ze získaných dat je patrné, že nejvíce zemí v preferenčním režimu pochází z Afriky. Podle rozhovoru s pracovníky celního úřadu v Českých Budějovicích je zřejmé, že existuje přímá úměra mezi velikostí země a objemem importu do Evropy.

Faktory, které ovlivňují, zda má země právo využívat preferenčního přístupu či nikoli jsou stanoveny světovou bankou a jsou následující.

1. Pokud tamní platy mají úroveň vyšší střední třídy po třech po sobě jdoucích letech, nebo
2. mají možnost lepších podmínek, za kterých mohou vstoupit na daný trh

(Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

4.2.1 Uspořádání GSP Standard

Tabulka č. 2 zobrazuje seznam zemí, jež jsou rozděleny podle kontinentu, na kterém se nacházejí a hned pod ní jsou vyjmenovány země, které buď vstoupily, nebo vystoupily z režimu.

Je celkem 30 zemí, které jsou v GSP Standard režimu. Mezi nejvýznamnější bude patřit právě Indie, jejímž importem se zabývá i celní úřad v Českých Budějovicích. Tvoří zhruba 50% podíl importu právě do tohoto města, a to zejména proto, že společnost Robert Bosch s.r.o., má továrnu v Indii, a tak je to poměrně významná položka pro náš celní úřad. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Tabulka 2 Seznam GSP Standard zemí

Afrika	Asie	Austrálie a Ticho- moří	Evropa	Střední vý- chod	Jižní Ame- rika
Botswana	Kyrgyzstán	Cookovy ostrovy	Ukrajina	Írák	Kolumbie
Kamerun	Indie	Fidži		Sýrie	Honduras
Pobřeží slonoviny	Indonésie	Marshallovy ostrovy			Nikaragua
Konžská republika	Srí Lanka	Mikronésie			
Keňa	Vietnam	Niue			
Ghana	Tádžikistán	Tonga			
Namibie	Turkmenistán				
Nauru	Uzbekistán				
Nigérie					
Svazijsko					

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

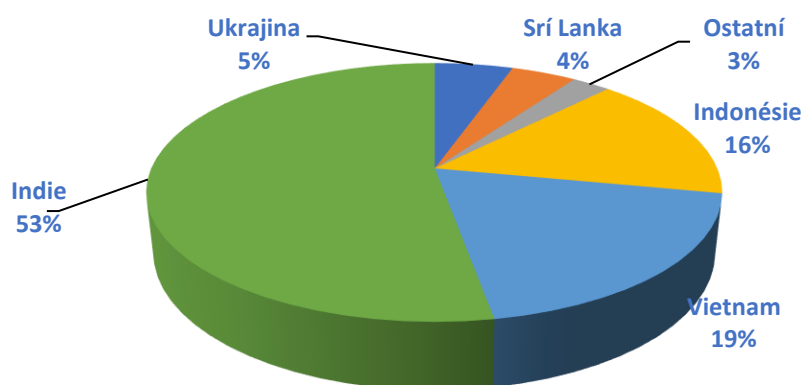
Změny v uspořádání zemí GSP Standard:

- Írán a Ázerbájdžán vystoupily ze systému ke dni 23. února 2014
- Čína, Ekvádor, Thajsko, Maledivy vystoupily ze systému 1. ledna 2015
- Chorvatsko přestalo být způsobilou zemí po vstupu do Evropské Unie, tj. 1. 6. 2013
- Jižní Súdán a Myanmaru vstoupily do systému ke dni 1. ledna 2014
- Botswana, Kamerun, Pobřeží slonoviny, Fidži, Ghana, Keňa, Namibie a Svazijsko vstoupily do systému 1. října 2014 (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

4.2.2 GSP Standard – Import EU 2014

Graf č. 2 obsahuje celkovou hodnotu importů GSP Standard zemí. Celková hodnota činí 27 268 568 tisíc euro a z tabulky vyplývá, že Indie je zdaleka největším členem GSP Standard s hodnotou 14 384 167 tisíc euro. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Graf 2 GSP Standard - Import EU 2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

4.2.3 EBA uspořádání

Tabulka č. 3 obsahuje 49 zemí, jelikož 34 z nich patří do Afriky a země jsou rozděleny podle kontinentů, tak Afrika zaujímá dva sloupce. V EBA režimu jsou nejméně rozvinuté země světa. Patří mezi ně i Mosambik, který je sedmým nejchudším – na 181. příčce, státem světa z hlediska HDP, které činí 1192 dolarů na obyvatele. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Tabulka 3 Seznam EBA zemí

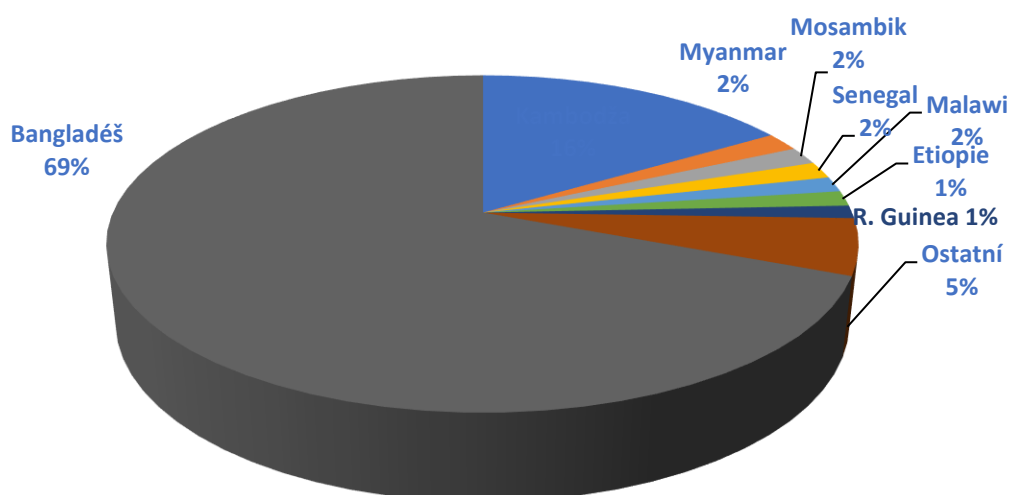
Afrika		Asie	Austrálie a Tichomoří	Karibik
Angola	Madagaskar	Afghanistán	Karibati	Haiti
Burkina Faso	Mali	Bangladéš	Samoa	
Burundi	Mauretánie	Bhútán	Šalamounovy ostrovy	
Benin	Malawi	Kambodža	Tuvalu	
Čad	Mosambik	Lao	Vanuatu	
Kongo	Nigér	Maynmar/Barma		
Středoafriická republika	Rwanda	Nepál		
Džibutsko	Sierra Leone	Východní Timor		
Eritrea	Senegal	Jemen		
Etiopie	Somálsko			
Gambie	Jižní Súdán			
Guinea	Súdán			
Rovníková Guinea	Svatý Tomáš a Princův ostrov			
Guinea-Bissau	Togo			
Komorské ostrovy	Tanzanie			
Libérie	Uganda			
Lesotho	Zambie			

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

4.2.4 EBA – import EU 2014

Graf č. 3 obsahuje celkovou hodnotu importů zemí v rámci EBA. Celková hodnota činí 17 048 607 tisíc euro. Z tabulky vyplývá, že Bangladéš je na prvním místě EBA importu s hodnotou 11 774 829 tisíc euro, dále ho následuje Kambodža s hodnotou 2 774 642 tisíc euro. Tyto dvě země tvoří 85 % importu do EU v rámci EBA režimu. Import Mosambiku činí 292 104 tisíc euro, což činí 2,5 % importu Bangladéše. (ec.europa.eu, 2016) (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Graf 3 EBA - Import EU 2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

4.2.5 GSP Plus uspořádání

Tento režim podporuje země při účinném zavádění 27 stěžejních mezinárodních úmluv o lidských a pracovních právech, ochrany životního prostředí a dobré vlády. Do tohoto režimu poměrně často vstupují a vystupují země, a tak není zpracován ve formě tabulky, nýbrž se reflektují změny. Země, které patří do tohoto režimu, musí splňovat přísnější podmínky a implementovat dohody a plnit závazky, které přijaly, jinak by jim tento statut byl nejprve pozastaven, a po delší době i odebrán.

Sledované období 2014-2015 zahrnuje celkem 14 GSP Plus zemí. V tomto období došlo k následujícím změnám

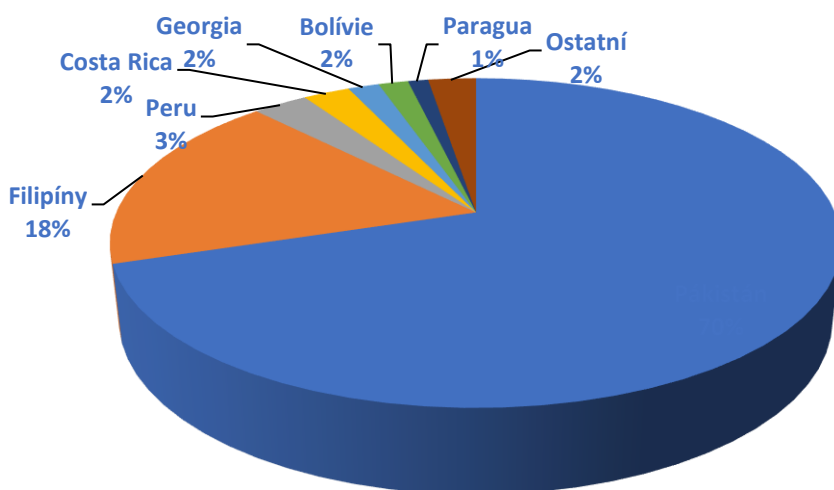
- Arménie, Bolívie, Kapverdy, Costa Rica, Ekvádor, Gruzie, Mongolsko, Pákistán, Paraguay a Peru získaly status GSP Plus od 1. ledna 2014.
- Salvador, Guatemala a Panama získaly status GSP Plus dne 28. února 2014
- Filipíny získaly status GSP Plus od 25. prosince 2014
- Kostarika, Guatemala, El Salvador, Panama a Peru přestaly být členy GSP či GSP Plus režimu od 1. ledna 2016, protože nabývají výhod z preferenčního přístupu na trh v rámci dvoustranné obchodní dohody.
- Georgia přestala být členem GSP či GSP Plus režimu od 1. ledna 2017

Dne 25. listopadu 2015 se Komise rozhodla udělit GSP Plus status Kyrgyzstanu, toto rozhodnutí je v současné době předmětem přezkumu u Evropského parlamentu a Rady. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

4.2.6 GSP Plus import EU 2014

Graf č. 4 zobrazuje celkovou hodnotu importu EU v rámci GPS Plus. Celková hodnota činí 6 479 924 tisíc euro. Dále z ní vyplývá, že největším dovozcem je Pákistán s hodnotou 4 540 342 tisíc euro, za ním jsou Filipíny s 1 149 929 tisíc euro. Společně tvoří 88 % importu do EU v rámci tohoto režimu. (Report from the commission to the european parliament and the council, 2016)

Graf 4 GSP Plus-Import EU 2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.trade.ec.europa.eu

4.3 Případová studie

Pro případovou studii byla vybrána jedna komodita a zjišťovala se pro ni výše cla, jak v režimu GSP, tak v režimu pro třetí země, tj. země mimo EU. Díky tomu bylo možné porovnat, jak výhodné je obchodování v rámci GSP. Pro účely této práce se porovnávaly tyto země, a sice Mosambik, jakožto zástupce preferenční země a Čína, jakožto zástupce třetí země. Pro simulaci bylo využito webového rozhraní TARIC, jež spadá pod celní správu.

První údaj, který je nutné znát, se nazývá nomenklatura zboží, jejíž účel tkví v tom, že pomáhá přiřadit celní a daňové sazby. Dále lze díky ní společně se zemí původu zjistit, zda neexistují nějaká omezení pro danou komoditu. Výsledkem simulace je pak celní dluh, který vzniká při přepravě jakéhokoliv zboží a je nutné ho uhradit. Základem pro výpočet je celní hodnota, která je uvedena na faktuře, anebo cena, za kterou bude pak zboží

prodané. K celnímu dluhu je připočítána i daň z přidané hodnoty, která přísluší dané zemi, do níž je zboží dovezené.

Při dovozu zboží musí být zboží opatřené příslušnými formuláři. K 1. 1. 2017 došlo ovšem ke změně, kdy vznikl Systém registrovaného vývozce (REX). Ten umožňuje vlastní samo potvrzování (tzv. autocertifikace) preferenčního původu zboží při vývozu a dovozu zboží v rámci preferenčního systému EU. V současné době se využívá v rámci Všeobecného systému preferencí (GSP). Systém REX umožňuje registrovaným vývozcům prokazování preferenčního původu formou vydání tzv. "Deklarace o původu", a to na kterémkoli obchodním dokladu, který umožní ztotožnění dotyčného vývozce a příslušného zboží. Je to změna, která se ale implementuje postupně, a sice mezi lety 2017 až 2021. Využití systému REX se do budoucna předpokládá v rámci preferenčního systému EU, tedy v preferenčních dohodách o oblasti volného obchodu a u jednostranných opatření. První předpokládané využití zavedení REX mimo GSP bude v Dohodě o oblasti volného obchodu s Kanadou (CETA) a Vietnamem, nebo v rámci zámořských zemí a území. V roce 2017 začaly využívat REX systém tyto země:

- Bhútán,
- Indie,
- Keňa,
- Komory,
- Laos,
- Nepál,
- Zambie.

Pro rozvojové a nejméně rozvinuté země světa bylo zahájeno tříleté období zavádění systému REX. Mosambik bude vstupovat do tohoto systému k 1. 1. 2018. Do té doby se původ bude prokazovat prostřednictvím „Deklarace o původu“ u zásilek do hodnoty 6 000 EUR. Pro zásilky vyšší hodnoty se bude používat v přechodném období po dobu jednoho roku náhradní osvědčení FORM A pro rozvojové a nejméně rozvinuté země a osvědčení EUR 1 pro vývozce z EU. U rozvojových a nejméně rozvinutých zemí lze požádat o prodloužení přechodného období o šest měsíců.

(Systém registrovaného vývozce - systém REX, 2017)

4.3.1 Případová studie - Mosambik

Tabulka č. 4 zobrazuje deset nejvíce vyvážených komodit za rok 2015. Pro účely této případové studie byl vybrán hliník, protože je nejvyváženějším. Jelikož v TARICU samotném je velké množství podkapitol hliníku, byl zvolen surový hliník, kterého se vyváží nejvíce.

Tabulka 4 Export-Mosambik

Komodita	Podíl na exportu [%]
Hliník	33,6
Olej	30,4
Tabák	9,2
Rudy kovů	4,6
Cukr	3,9
Drahokamy, drahé kovy	3,1
Dřevo	1,5
Ovoce, ořechy	1,4
Stroje, motory, čerpadla	1,2
Bavlna	1,2

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.worldstopexport.com

V tabulce č. 5 zobrazuje kolik hliníku a výrobků z něj bylo dovezeno z Mosambiku do České republiky za posledních pět let, od ledna 2012 do ledna 2017. Pro zobrazení byla použita kombinovaná nomenklatura. Je z ní patrné, že nejvíce se dováží nelegovaného hliníku.

Tabulka 5 Importované výrobky z hliníku do ČR

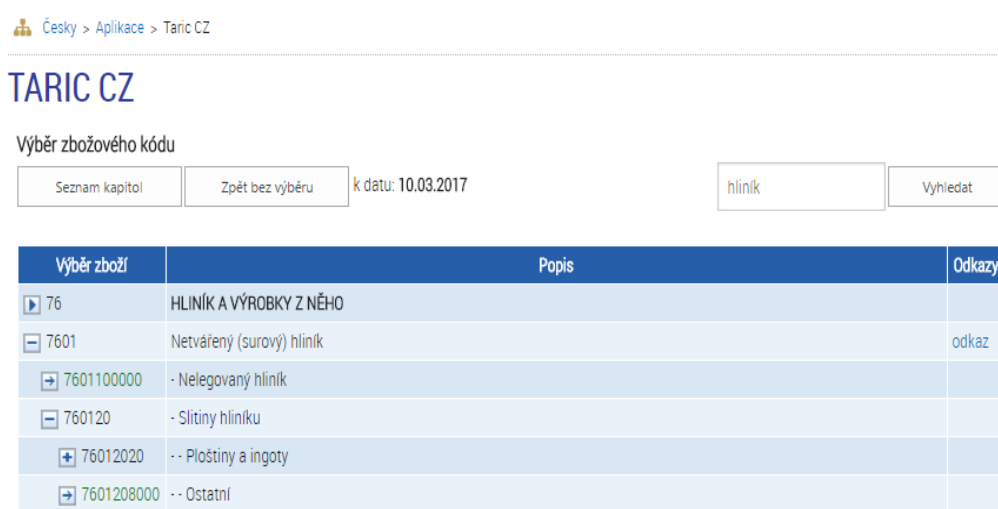
Období	Kód zboží	Název zboží	Kód země	Název země	Netto (kg)	Stat. hodnota CZK(tis.)
2012	76011000	Nelegovaný hliník, netvářený	MZ	Mosambik	12 401 553	554 233
2012	76012010	Slitiny hliníku, primární, netvářené	MZ	Mosambik	442 451	21 501
2013	76011000	Nelegovaný hliník, netvářený	MZ	Mosambik	11 818 985	523 562
2013	76012020	Slitiny hliníku, netvářené, v ploštinách a ingotech	MZ	Mosambik	3 942 178	165 501
2014	76011000	Nelegovaný hliník, netvářený	MZ	Mosambik	6 048 237	277 201
2014	76012020	Slitiny hliníku, netvářené, v ploštinách a ingotech	MZ	Mosambik	730 991	30 902
2014	76041090	Profily, z nelegovaného hliníku, jinde neuvedené ani nezahrnuté	MZ	Mosambik	249 225	13 421
2014	76051100	Dráty z nelegovaného hliníku, jejichž největší rozměr příčného průřezu	MZ	Mosambik	71 355	4 470
2015	76011000	Nelegovaný hliník, netvářený	MZ	Mosambik	10 790 322	573 088
2015	76012020	Slitiny hliníku, netvářené, v ploštinách a ingotech	MZ	Mosambik	4 872 670	255 766
2015	76012080	Slitiny hliníku, netvářené (kromě v ploštinách nebo ingotech)	MZ	Mosambik	1 188 126	55 171
2015	76041090	Profily, z nelegovaného hliníku, jinde neuvedené ani nezahrnuté	MZ	Mosambik	73 952	4 519
2016	76011000	Nelegovaný hliník, netvářený	MZ	Mosambik	16 925 705	761 351
2016	76012020	Slitiny hliníku, netvářené, v ploštinách a ingotech	MZ	Mosambik	4 824 305	207 577
2016	76012080	Slitiny hliníku, netvářené (kromě v ploštinách nebo ingotech)	MZ	Mosambik	148 179	5 859

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.czso.cz

4.3.1.1 Stanovení výše celního dluhu - Mosambik

Pro stanovení výše celního dluhu se využívá webového rozhraní TARICU. Nejprve je potřeba dohledat nomenklatura zboží, v tomto případě je to nomenklatura surového hliníku. Rozkliknou se tedy možnosti a vyhledá se pojem „hliník“. Vyhledávač nalezne velké množství položek, kapitola 76 nese název „Hliník a výrobky z něho“, hned jako první podkapitola 7601 Netvářený (surový) hliník, nelegovaný hliník je žádoucí položkou, její číslo je 7601100000.

Obrázek 1 Výběr čísla nomenklatury

Česky > Aplikace > Taric CZ

TARIC CZ

Výběr zbožívého kódu

Seznam kapitol Zpět bez výběru k datu: 10.03.2017 hliník Vyhledat

Výběr zboží	Popis	Odkazy
▶ 76	HLINÍK A VÝROBKY Z NĚHO	
▢ 7601	Netvářený (surový) hliník	odkaz
▶ 7601100000	- Nelegovaný hliník	
▢ 760120	- Slitiny hliníku	
▢ 76012020	-- Ploštiny a ingoty	
▶ 7601208000	-- Ostatní	

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

K nomenklatuře se ještě musí dodat kód země určení původu, který je pro Mosambik „MZ“, opět je možné vyhledat zemi v možnostech. Po zadání těchto dvou důležitých údajů je potřeba zjistit, zda neexistují nějaká opatření, která by nějak omezovala export. Pro jejich zjištění se klikne na tlačítko „Seznam opatření“. Z obrázku dva je možné vyčíst, že pro Mosambik žádné opatření neexistují.

Obrázek 2 Seznam opatření pro hliník

Seznam nalezených opatření

Zpět nomenklatura: 7601100000, k datu: 10.03.2017, kód země: MZ
kurz: 1 € = 27.021 Kč

Zákazová opatření			
Opatření	Země	Detaily	
Dovozní opatření - Opatření související s omezujícími opatřeními (embarga) (1AEM, předpis U0667/10): viz podmínky	ER (Eritrea)	podmínky odkazy	

Celní sazby			
Opatření	Země	Detaily	
Celní sazba pro třetí země (C103, předpis R0501/07): 3 %	1011 (ERGA OMNES)		
Tarifní suspenze způsobilosti k letu (C119, předpis R1147/02): 0 %	1011 (ERGA OMNES)	podmínky odkazy	
Tarifní preference (C142, předpis R0978/12): 0 %	2005 (GSP (R.12/978) - Příloha IV)		

Daňové sazby			
Opatření	Země	Přídavný kód	Detaily
Daň z přidané hodnoty (DPH) (P305, předpis Z0235/04): 15 %	AAAA (Všechny země)	R005	podmínky odkazy
Daň z přidané hodnoty (DPH) (P305, předpis Z0235/04): 21 %	AAAA (Všechny země)		

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

V další části se musí zadat vlastní hmotnost a celní hodnota, pro názornost nebyla zadána skutečná celní hodnota, aby bylo patrné, jakou část tvoří celní dluh a jakou část tvoří daň z přidané hodnoty. Počítáme tedy se 100 kg surového hliníku s celní hodnotou 10 000 Kč.

Obrázek 3 Zadání hmotnosti a celní hodnoty hliníku

(33) Přídavné kódy: Meursing

(44) Certifikáty:

(38) Vlastní hmotnost (kg)

(46) Statistická hodnota / (47) Celní hodnota (Kč):

(31) Množství zboží Měrná jednotka Upřesnění m.j.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

V úplném závěru se musí zadat kód preference. Pro GSP systém je to kód 200, pro třetí země pak 100, pro nepreferenční celní kvóty 120, WTO celní kvóta – se speciálním certifikátem má kód 125 a kvóta pro pasivní zušlechťování má kód 128 a existuje ještě speciální kód 118, který je určen pro suspenzi cla. Pro tento případ je to kód 200.

Obrázek 4 Zadání kódu preference

(15) Země odesláni:	MZ	...
(36) Kód preference:	200	...
(39) Kvóta:		...
(44) Vedlejší výdaje (Kč):		0
(44) CIF cena (Kč):		0

Výpočet celního dluhu

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

Nyní už bylo zadáno vše potřebné a je možné vyčíslit celní dluh prostřednictvím tlačítka „Výpočet celního dluhu“, po jeho stisknutí se objeví výsledek simulace. V této studii vede využití preferenční celní kvóty k tomu, že se musí zaplatit pouze daň z přidané hodnoty ve výši 21 %, tj. 2 100 Kč.

Obrázek 5 Výsledek výpočtu dluhu - Mosambik

Výsledek výpočtu celního dluhu dle TARIC CZ

Zpět na hlavní stránku

(A) Datum simulace:	10.03.2017	(15) Země odesláni:	MZ
(33) Nomenklatura zboží:	7601100000	(33) Přídavné kódy:	
(34) Země (region) původu:	MZ	(38) Vlastní hmotnost (kg):	100
(36) Kód preference:	200	(39) Kvóta:	
(44) Certifikáty:		(47) Celní hodnota (Kč):	10000
(44) Vedlejší výdaje (Kč):	0	CIF cena (Kč):	0

Množství zboží:

(31) Popis zboží: Netvářený (surový) hliník
- nelegovaný hliník

Poplatky k zaplacení:

Předpis	Typ	Základ	Sazba	Částka (Kč)
R0978/12 (C142)	A00	10 000,00 Kč	0 %	0,00
Z0235/04 (P305)	B00	10 000,00 Kč	21,00 %	2 100,00
Celkem:				2 100,00

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

4.3.2 Případová studie – Čína

Tabulka č. 6 zobrazuje deset nejvíce vyvážených komodit za rok 2015. Pro účely této případové studie byl vybrán hliník, byť netvoří nijak významnou položku v exportu Číny. Nejvýznamnější exportní komoditou jsou počítače.

Tabulka 6 Export - Čína

Komodita	Podíl na exportu [%]
Elektronické zařízení	26,3
Stroje, motory, čerpadla	16
Nábytek, osvětlení, značky	4,3
Pletené nebo háčkové oblečení	3,7
Oblečení	3,4
Zdravotní a technická zařízení	3,2
Plasty	2,9
Vozidla	2,7
Produkty ze železa nebo oceli	2,7
Obuv	2,3

Zdroj: Vlastní zpracování podle www.worldstopexports.com

Tabulka č. 7 zobrazuje, kolik hliníku a výrobků z něj bylo dovezeno z Číny do České republiky za posledních pět let, od ledna 2012 do ledna 2017.

Jelikož z Číny je vyváženo velké množství výrobků z hliníku a seznam byl příliš obsáhlý, byla použita nomenklatura šestimístní, která není tak detailní. Je na tom možné vidět, že byť tvoří menší položku exportu, tak dováží mnohonásobně větší množství než Mosambik, u kterého tvoří 33,6 % podílu na celkovém exportu. Také je možné vidět, že i rozmanitost výrobků z hliníku je podstatně větší u Číny.

Tabulka 7 Importované výrobky z hliníku do ČR

Kód zboží	Název zboží	Kód země	Název země	Netto (kg)	Stat. hodnota CZK(tis.)
760110	Hliník nelegovaný	CN	Čína	1 105 583	46 615
760120	Slitiny hliníku	CN	Čína	69 307	5 345
760200	Odpad,šrot hliníkový	CN	Čína	371	39
760310	Prášek hliníkový nelamelární struktury	CN	Čína	31	13
760320	Prášek hliníkový lamelární struktury,šupiny	CN	Čína	17 518	1 014
760410	Tyče,pruty,profily z hliníku nelegovaného	CN	Čína	1 219 465	105 871
760421	Profily duté ze slitin hliníku	CN	Čína	7 536 402	684 185
760429	Tyče,pruty,profily ostatní ze slitin hliníku	CN	Čína	14 821 823	1 206 923
760511	Dráty z hliníku nelegovaného,nad 7mm	CN	Čína	115	20
760519	Dráty z hliníku nelegovaného,do 7mm	CN	Čína	35 328	6 215
760521	Dráty ze slitin hliníku,nad 7mm	CN	Čína	23	7
760529	Dráty ze slitin hliníku,do 7mm	CN	Čína	55 257	6 405
760611	Desky,pásky ap z hliníku neleg,nad 0,2mm,čtver	CN	Čína	854 865	58 093
760612	Desky,pásky ap ze slit.hliníku,nad 0,2mm,čtver	CN	Čína	1 544 584	134 358
760691	Desky,pásky ap z hliníku neleg,nad 0,2mm,ost.	CN	Čína	624 737	52 134
760692	Desky,pásky ap ze slitin hliníku,nad 0,2mm,ost	CN	Čína	6 080 569	392 296
760711	Fólie hliník.bez podložky,do 0,2mm,válcované	CN	Čína	5 920 746	450 860
760719	Fólie hliníkové bez podložky,do 0,2mm,ostatní	CN	Čína	10 352 966	742 800
760720	Fólie hliníkové s podložkou,do 0,2mm	CN	Čína	1 104 484	90 352
760810	Trouby,trubky z hliníku nelegovaného	CN	Čína	11 740	1 773
760820	Trouby,trubky ze slitin hliníku	CN	Čína	1 477 615	303 621
760900	Příslušenství pro trouby,trubky,z hliníku	CN	Čína	1 726 029	422 636
761010	Dveře,okna,rámy,zárubně,prahy dveř.z hliníku	CN	Čína	212 163	20 844
761090	Konstrukce ost,části pro konstrukce z hliníku	CN	Čína	10 374 171	1 064 008
761100	Nádrže,cisterny,kádě ap z hliníku,nad 300l	CN	Čína	1 807	384
761210	Zásobníky stlačit.válcovité z hliníku,do 300l	CN	Čína	49	27
761290	Zásobníky ostatní z hliníku,do 300l	CN	Čína	89 987	23 809
761300	Nádoby hliníkové na plyn stlačený,zkapalněný	CN	Čína	28 467	13 134
761490	Lanka,lana,kabely ap z hliníku,ost,el.neizol.	CN	Čína	228	215
761510	Stolní, kuchyňské nebo jiné výrobky pro domácnost a jejich části a sou	CN	Čína	8 638 441	1 267 863
761520	Výrobky sanitární(hygienické),části,z hliníku	CN	Čína	3 555 152	168 096
761610	Hřebíky,napínáčky,šrouby,matice ap z hliníku	CN	Čína	567 253	106 967
761691	Tkaniny, síťoviny a pletiva z hliníkového drá	CN	Čína	44 810	9 052
761699	Ost.odlévané výrobky z hliníku,napínáčky,skob	CN	Čína	13 111 936	2 860 535

Zdroj: vlastní zpracování podle www.czso.cz

4.3.2.1 Stanovení výše celního poplatku

Při simulaci se postupovalo stejně jako u Mosambiku, nejprve se musela zadat nomenklatura zboží, která byla stejná jako u Mosambiku, tedy 7601100000. Kód země pro Čínu je CN. Seznam opatření pro tuto komoditu byl taktéž stejný, pro Čínu také nejsou žádná zákazová opatření. Pro snadné porovnání byla použita stejná hmotnost a celní hodnota, tj. 100 kg surového hliníku v hodnotě 10 000 Kč. Při zadávání kódu preference se zde použije kód 100, což je celní sazba pro třetí země.

Obrázek 6 TARIC CZ - zadané údaje pro Čínu

TARIC CZ

(A) Datum simulace:	10.03.2017	<input type="button" value="e-ČIT"/>
(33) Nomenklatura zboží:	7601100000	<input type="button" value="Seznam opatření"/>
Kód země (17) určení / (34) původu:	CN	
(33) Přídavné kódy:	Meursing	
(44) Certifikáty:		
(38) Vlastní hmotnost (kg)	100	
(46) Statistická hodnota / (47) Celní hodnota (Kč):	10000	
(31) Množství zboží	Měrná jednotka	Upřesnění m.j.
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
		<input type="button" value="Podmínky vývozu"/>
(15) Země odeslání:	CN	
(36) Kód preference:	100	
(39) Kvóta:		
(44) Vedlejší výdaje (Kč):	0	
(44) CIF cena (Kč):	0	<input type="button" value="Výpočet celního dluhu"/>

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

Po zadání všech potřebných údajů je možné vyčíslit celní dluh, po stisknutí tlačítka, se zobrazí výsledek simulace. Jelikož Čína nevyužívá žádných preferencí, musí oproti Mosambiku kromě DPH ve výši 21 %, navíc uhradit 3% celní sazbu, která v tomto případě činí 300 Kč. Teprve po přičtení této částky k celní hodnotě, se vypočítává daň z přidané hodnoty, která činí 2 163 Kč. Celkově musí Čína zaplatit 2 463 Kč za dovoz nelegovaného hliníku.

Obrázek 7 Výsledek výpočtu celního dluhu - Čína

Výsledek výpočtu celního dluhu dle TARIC CZ

[Zpět na hlavní stránku](#)

(A) Datum simulace:	10.03.2017	(15) Země odesláni:	CN
(33) Nomenklatura zboží:	7601100000	(33) Přídavné kódy:	
(34) Země (region) původu:	CN	(38) Vlastní hmotnost (kg):	100
(36) Kód preference:	100	(39) Kvóta:	
(44) Certifikáty:		(47) Celní hodnota (Kč):	10000
(44) Vedlejší výdaje (Kč):	0	CIF cena (Kč):	0
Množství zboží:			
(31) Popis zboží:	Netvářený (surový) hliník		
	- Nelegovaný hliník		

Poplatky k zaplacení:

Předpis	Typ	Základ	Sazba	Částka [Kč]
R0501/07 (C103)	A00	10 000,00 Kč	3,00 %	300,00
Z0235/04 (P305)	B00	10 300,00 Kč	21,00 %	2 163,00
Celkem:				2 463,00

Zdroj: (TARIC CZ, 2017)

4.4 Řízené rozhovory

V rámci praktické části byly realizovány dva rozhovory na dvou pracovištích, jeden z nich byl uskutečněn na celním úřadu v Český Budějovicích a druhý byl realizován na ministerstvu průmyslu a obchodu v Mosambiku.

Záměr udělat dva rozhovory nebyl zpočátku plánovaný, navíc se situace v Mosambiku lehce zhoršila a byl ztracen pravidelný kontakt, a tak provést rozhovor znamenalo jisté komplikace. Vedlo to k tomu, že byl sjednán ještě druhý rozhovor na celním úřadu v Českých Budějovicích. Po jisté době se povedlo opět navázat kontakt s mosambickým ministerstvem, avšak mít rozhovory jak ze strany Mosambiku, tak ze strany České republiky znělo jako zajímavý koncept, a proto byly zrealizovány nakonec oba rozhovory, byť každý přinesl trochu jiný druh informací, protože povaha otázek musela být jiná pro Mosambik a jiná pro celní úřad.

4.4.1.1 Řízený rozhovor– Mosambik

Jak již jsem zmínila výše, komunikace s ministerstvem byla opravdu velice náročná, v organizaci bylo zainterestované poměrně velké množství lidí, což celý proces prodloužilo. Otázky byly kladeny v anglickém jazyce. Nejprve byly zaslány pomocí

emailu, aby se pracovníci mohli připravit na otázky, které byly stěžejní pro tuto práci. Samotný rozhovor byl veden prostřednictvím programu Skype a kvůli časové náročnosti bylo uskutečněno více sezení.

Byli celkem tři pracovníci, kteří se zúčastnili rozhovoru a setkala se tak u rozhovoru směsice jazyků. Jeden z pracovníků uměl dobře česky, jelikož zde studoval vysoké školy, na druhou stranu anglicky moc neuměl. Další uměl dobře anglicky a poslední byl spíše orientovaný na portugalskou. V praxi to pak vypadalo, že některé otázky byly zodpovězeny anglicky, jiné česky, a nakonec i portugalsky. Rozhovor tak byl zdlouhavý, protože najít správné porozumění bylo složité. Pracovníci byli ale velice ochotní odpovídat, podávali vyčerpávající informace, dokonce byli nadšení z takového zájmu o rozhovor s tím, že odkazovali na to, že prezident Mosambiku studoval na VUT v Brně a že znají pár místních, kteří též studovali v České republice.

Otázky byly kladeny tak, aby obeznámily se současnou situací v Mosambiku, ujasnily jisté neshody v případech, kdy se informace různily (například o HDP). Rozhovor byl zaznamenán a přepsán, některé údaje byly přepsané do tabulek a jiné mi zaslali po rozhovoru. Níže můžete vidět rozhovor.

Jak vnímáte současnou ekonomickou situaci?

„Poslední roky nebyly pro Mosambik zrovna nejlepší, ať už se jedná o politiku, bezpečnost, stabilitu měny a klima. Mosambik je sužován obdobími sucha a povodní, což má negativní dopady na zemědělství, které je pro něj opravdu důležité. Odvětví zemědělství, chovu dobytka, myslivosti, lesnictví, rybářství a další související činnosti, zůstává největším přispěvatelem k hospodářskému růstu, s průměrným podílem na HDP ze 25,4 %, a je zodpovědné za zaměstnanost 80 % z celkové populace. Nicméně, i přesto, že představuje větší váhu ve struktuře HDP je to oblast s nižší mírou růstu, a sice s nárůstem o 3,6 % ročně. V současné době je těžební sektor nejrychleji rostoucí, průměrný růst pak činí 24,1 % a tvoří 2,4 % HDP.“

Je ekonomický rozvoj stabilní?

„V průběhu několika let ekonomická úroveň výrazně rostla, po roce 2009 tempo zpomalilo. Čelíme jistým výkyvům, rok 2016, nebyl moc dobrý, ale nyní to vypadá opět optimisticky. „

Co je příčinou zpomalení tempa růstu?

„Částečně za to může všeobecná globální ekonomická situace, která přináší nejistoty ohledně budoucnosti, a to má negativní vliv na růst. Konkrétně za to může mezinárodní pokles cen komodit, které jsou vyváženy, což pak odrazuje podnikatele v sektoru, který

je orientovaný na vývoz. Dále jsou to období sucha a povodní, které zpomalují růst. Kvůli tomu v letech 2009 až 2015 rostlo HDP v průměru o 6,1 %, což je o 1,1 % méně v porovnání s jeho růstem mezi lety 2002 až 2008. Mosambik se pokouší udržet makroekonomickou stabilitu. Ukazatele HDP a inflace si můžete prohlédnout v tabulce č. 8.“

Tabulka 8 Makroekonomické ukazatele

Ukazatel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Růst HDP (%)	6,4	6,7	7,1	7,2	7,1	7,4	6,6
Inflace (%)	3,3	12,7	10,4	2,1	4,2	2,56	3,55
HDP na obyvatele (USD)	516	466	552	643	662	692	601

Zdroj: řízený rozhovor, 2017

Má Mosambik v současné době nějaké zajímavé obchodní příležitosti?

„Jako aktuální je ratifikace tzv. dohody o usnadnění obchodu, která přišla v platnost 6. ledna 2017, která má pro rozvojové a nejméně rozvinuté země veliký přínos. Slibuje se od ní, že zjednoduší, zmodernizuje a harmonizuje import a export, což by mohlo přinést zlevnění v průměru o zhruba 14 %. O to lepší zpráva to pro Mosambik je, protože nejvíce z toho mají těžit právě rozvojové země, takže to může vést i k větší úspoře nákladů. Nesporným benefitem je samozřejmě i zkrácení doby importu a exportu. Pevně věříme, že to bude mít velice pozitivní vliv na obchod jako takový.“

Jaké jsou plány pro rozvoj Mosambiku?

„Opravdu se chceme zaměřit na zemědělství, chceme ho zatraktivnit pro mladé lidi. Budeme se snažit pomáhat těm, kteří budou podnikat v této sféře. I to jistě povede k nárůstu obchodu. Dále chceme postavit přístav Nacala-Velha, který by měl zvládnout 22 milionů tun uhlí a různých dalších nákladů. S tím se bude pojít několik fází, musí se vystavit cesty, a tak. Dále se za poslední léta vykonalo mnoho práce na železniční trati, dokončuje se stavba víceúčelového přístavu a s tím se plánuje navýšit jeho kapacita z 6,5 milionů na 20 milionů tun ročně. Také se zaměřujeme na cestovní ruch. Mosambik má také druhý nejvyšší potenciál týkající se hydroelektrické energie, takže se zaměří i na vodní elektrárny a také na těžbu.“

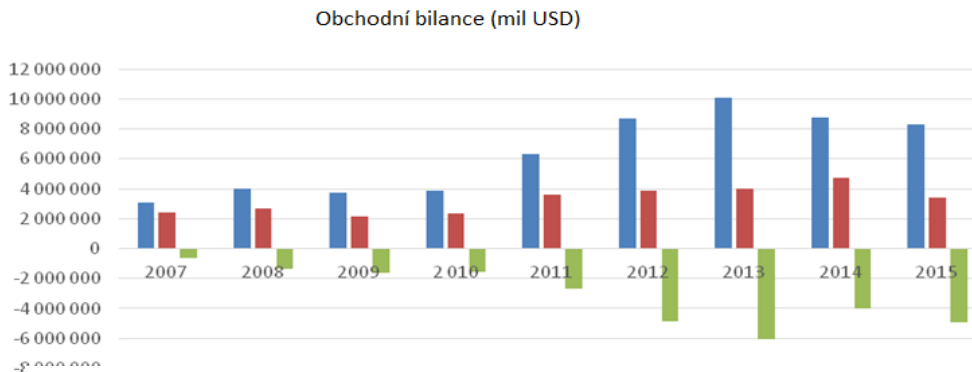
Je Mosambik orientován více na import nebo export?

Na import.

Jaká je obchodní bilance Mosambiku?

„Pro tuto otázku byl vypracován přehled obchodní bilance mezi lety 2007 až 2015, který je viděn v grafu č. 5. Je z něj patrné, že se Mosambik vždy orientoval na import a rozdíly se prohlubovaly, teď export trochu roste, ale nelze říct, jestli v následující řadě let bude trend exportu rostoucí či klesající.“

Graf 5 Obchodní bilance Mosambiku

Zdroj: řízený rozhovor, 2017

Jaké klíčové komodity vyváží

„Vyvážen je hlavně hliník, zemní plyn, uhlí, elektřina, minerály, drahokamy, dřevo, ořechy, sezam, mandle, cukr, bavlna, banány, tabák a korýši. Dovážen je pak petrolej, hrubý hliník, elektřina, stroje, stavební materiály, vozidla, léky, nábytek, cukr, pšenice, kukuřice, zmražené ryby, živá zvířata a maso.“

Existují nějaké bariéry týkající se exportu?

„Určitě existují. Mosambik se snaží překonat omezení nabídky, chce zvyšovat kvalitu vyvážených výrobků, diverzifikovat a spojovat se s řetězci, snaží se o internacionalizaci svých podniků, aby znamenaly něco v globálním měřítku. Příslušní pracovníci také sledují kurzy, které jsou poskytovány referenčním centrem WTO, aby se Mosambik zlepšil, přišel s efektivními a osvědčenými metodami a bariéry obchodu byly odstraněny.“

Jaký je vztah Mosambiku s Evropou?

„Poměrně dobrý, avšak Mosambik se zaměřuje především na obchodování s USA, a také na získání investorů z tohoto kontinentu.“

Jaký vztah má Mosambik s Českou republikou?

„Obchodní vztahy mezi Mosambickou republikou a Českou republikou se řídí zásadami Světové obchodní organizace (WTO), kde jsou obě země členy. V rámci dvoustranné spolupráce mezi Mosambické republiky a České republiky, nejsou k dispozici žádné konkrétní kroky spolupráce v oblasti průmyslu a obchodu.“

Co Mosambik dováží do České republiky?

„Mosambik dováží do České republiky zejména tabák a dřevo. Konkrétně to pak dováží Mocambique Leaf Tobacco Impexp Lda, Flaminga International Lda.“

Co Česká republika dováží do Mosambiku?

„Elektrinu a elektrická zařízení a stroje.“

Jaká je obchodní bilance mezi Mosambikem a Českou republikou?

„V tabulce č. 9 můžete vidět, jaká byla obchodní bilance mezi lety 2011 až 2015“

Tabulka 9 Obchodní bilance Mosambik - ČR (v mil USD)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Export	61	75	14,048	763	150
Import	281	338	1,748	1,335	910

Zdroj: řízený rozhovor, 2017

Existuje nějaká forma spolupráce mezi Mosambikem a Českou republikou?

„Ústav průmyslového vlastnictví (IPI), spolupracuje s Českou republikou při výcviku personálu IPI. Toto školení je součástí vzdělávacích programů organizovaných Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO) a regionální organizace afrického duševního vlastnictví (ARIPO).“

Shledáváte nějaké možnosti spolupráce do budoucna?

„Existuje mnoho zajímavých oblastí, ve kterých bychom rádi spolupracovali s Českou republikou. Určitě by mělo být realizované terénní šetření, ve kterém by příslušný pracovník každého státu hledal příležitosti spolupráce na daném území. Myslím si, že by nebylo špatné, kdyby Česká republika pomáhala s bariérami v zemědělství, konkrétně mechanizací, dále by určitě mohla investovat do Mosambiku tak, aby bylo nastoleno partnerství v soukromém i veřejném sektoru s přihlédnutím k velkým českým zkušenostem v oboru a příznivým podmínkám v Mosambiku. Také by nám mohla pomoci s tvorbou různých průmyslových odvětví, dále pak technická podpora v oblasti průmyslových strategií – školení, studie, aj. Partnerství / subdodávky pro předávání znalostí a know-how

mezi mosambickými malými a středními podniky a českými firmami. Navrhování a provádění programů na zvýšení obchodních kapacit. Tvorba pracovních míst, a tak dále. Jak vidíte, je toho spousta, Mosambik je otevřený spolupráci a má obrovský potenciál.“

4.4.1.2 Řízený rozhovor – celní úřad v Český Budějovicích

První kontakt byl navázán prostřednictvím e-mailové komunikace. Tato komunikace byla svižná, korespondent mi zaslal kontakt na vedoucího oddělení. S ním jsem si telefonicky domluvila schůzku s tím, že zařídil, aby tam s námi byl i odborník na GSP systém. Rozhovor byl realizován na jejich pracovišti ve Vrbenské. Rozhovor byl veden s oběma pracovníky současně, ochotně mi ukazovali jednotlivé formuláře pro dokázání původu, také byli velice ochotni mi zodpovědět veškeré dotazy.

Otázky byly samozřejmě pokládány jiné, spíše o GSP systému všeobecně, zejména pak o nově zavedeném systému registrovaného vývozce (REX). Jelikož případová studie porovnává dovoz jedné komodity z Číny a Mosambiku, tak se snažili přiblížit odpovědi k problematice těchto dvou zemí, pokud to bylo možné. Níže můžete vidět rozhovor.

Jaké dokumenty musejí být předloženy u celního řízení?

„Původ zboží se prokazuje pomocí EUR1 u preferenčních režimů. Pokud se budeme konkrétně bavit o Mosambiku, který je zástupcem rozvojových a nejméně rozvinutých zemí, je to FORM A. Pro Čínu je zbytečné dokládat původ zboží, protože u celního řízení by se k němu nepřihlíželo, nepotřebují to tedy nijak prokazovat. Pokud by i přesto chtěli, můžou předložit tzv. „Certificate of Origin“.

Řekl byste mi, jak to funguje s dovozem nelegovaného hliníku?

„Normálně je výše cla pro nelegovaný hliník 3%, v preferenčním je pak sazba 0% po předložení FORM A.“

Řekl byste mi něco o systému REX?

„Systém registrovaného vývozce platí pro všechny GSP země, bude se k němu přistupovat postupně až někdy do roku 2021. To znamená, že teď, v té první fázi tam je pouze 6 nebo 7 zemí, které přistoupily letos 1. ledna. Mosambik má přistoupit 1. 1.2018. Kanada tam také patří, ta samozřejmě nepatří do GSP systému, ale záměrem EU je zahrnout tam státy i mimo GSP systém, aby se využil ten systém jako takový. Ten systém by měl být nakonec pro všechny preferenční dohody, ale to je teď jen čistě teoretické. Nelze tedy porovnávat Kanadu a rozvojové země.“

Na jakém principu funguje REX?

„Původ lze dokázat nejen prostřednictvím FORM A, ale i prohlášením o původu. REX funguje na stejném principu jako „Prohlášení o původu“ do hodnoty 6000 euro. Změna u REX, který je jinak na 99 % stejný, spočívá v tom, že tam bude číslo, které bude přidělené dovozci a nebude tam daný limit, bude vydávaný vždycky, nebude se muset vystavovat další doklad. Rozdíl je jen v tom, že je prohlášení na faktuře a nemusí se vystavovat FORM A, o tom je celý REX.“

Jaké výhody v sobě skýtá systém REX?

„Zjednodušení formalit, protože vlastně doklady o původu zboží, budeme-li se bavit o Mosambiku, musela vystavovat hospodářská komora nebo jiná certifikovaná autorita v zemi vývozu. Pro subjekty to bylo složitější, protože musely na úřad, aby dostaly potvrzení, do budoucna si to budou moci potvrzovat sami, po jednorázové registraci. To znamená, že nebudou muset chodit tolikrát na úřad a bude to zjednodušené, mělo by to mít tedy pozitivní vliv na GSP obchod, pokud se budeme bavit o Mosambiku.“

Bude mít nějaké dopady pro obchodování v rámci GSP?

„Celý REX po zavedení bude mít za následek, že bude obchodování levnější. Nejsem si jistý, jak probíhá certifikace v Mosambiku. Nevím, v jaké výši jsou správní poplatky, ale ušetří na tom. Nebudou totiž muset pořizovat formuláře ani chodit na úřad. V administrativě určitě ušetří a nakonec i na čase, který je taktéž drahý a nakonec i životní prostředí.“

Bude postupně zaveden pro obchodní styky?

„Koncept využití systému REX pro veškeré obchodní styky určitě existuje, ale zatím to tak není. Kdo ví, co bude za deset let, hovoří se o tom, ale momentálně je to opravdu pro GSP a ani ta dohoda s Kanadou ještě není 100% platná. Je podepsaná, ale ještě to neproběhlo ratifikačními dohodami. Až to ovšem bude schválené, bude využívat systému obdobně jako GSP země.“

Existují nějaká úskalí, kterým GSP systém čelí?

„Myslím si, že jsem se za tu dobu, co tu pracuji, ještě neseťkal s nějakým úskalím. Je ovšem pravda, že u GSP zemí mívají občas problémy a existují tam různá specifika. To, co by prošlo v EU, to u nich neprojde. Potrpí si na leccos, na všem potřebují razítko, aby ten obchod schválily. Rází nejspíše motto – Čím více razítek, tím lépe. Takže tam bude patrně velká nedůvěra. My se ovšem setkáváme se státy, který se dostávají z GSP režimu, tzn., že získávají status rozvinuté země, a tam takový problém není jako u těch afrických. Taková Indie už v rámci pár let nebude patřit do GSP systému. Brazílie a Argentina vystoupily ze systému.“

Z jaké preferenční země je do ČR nejvíce dováženo?

„Je to jasně dané velikostí, existuje tam přímá úměra mezi mírou dovozu a velikostí státu, průmyslem a tak. Indie bude jednoznačně největší dovozce. Myslím, že 50 % dovozů je právě z ní. My tady v ČB máme společnost Robert Bosch, s.r.o., a ten vlastní výrobní fabriku v Indii, hodně států si takto staví výrobní fabriky a pak se hodně obchoduje. Dále pak se hodně dováží z Indonésie, svého času tam bylo i Rusko a není to tak dávno.“

Jaký má ČR vztah s Mosambikem, existují nějaká specifika?

„Nemůžu posoudit, většina obchodu probíhá přes Prahu a my s Mosambikem nepřijdeme vůbec do styku. Nemyslím si ovšem, že by existovala nějaká specifická. V ČB jsme opravdu ještě Mosambik neměli a s africkými zeměmi všeobecně. V ČB se obchoduje v rámci Číny, Švýcarska, USA, Unie a tak. Je to propojené s tím, s kým spolupracujeme“

Existují pro Mosambik nějaká omezení týkající se exportu?

„Pro Mosambik žádné omezení neexistují. V rámci Afrických zemí tam je Zimbabwe, Súdán, Libye, Jižní Súdán, Egypt, Středoafriická republika, Pobřeží Slonoviny, Somálsko, Kongo, Libérie a podobně, jsou státy, pro které existují sankce ze strany EU.“

Jaké komodity jsou v hojně míře dováženy z MZ do EU a ČR?

„To Vám nedokážu říct.“

Myslíte si, že má obchodování v rámci GSP systému tendenci růst?

„Řekl bych, že se to pohybuje stále stejně, nijak se to nepohybuje. Nelze říct, jak je na tom samotný Mosambik. Rozhodně roste obchod s Čínou a Indií. V horizontu deseti let Indie hrozně postoupila a Bosch tam ještě neměl závod. Určitě tam může být nárůst. Myslím, že Indie opravdu za chvíli vystoupí z GSP systému. Vše, co jsem řešil ohledně systému REX, tak se týkalo Indie, jinak s žádnou jinou zemí. Jsme opravdu malý úřad, v Praze byste mohla vidět větší rozmanitost, ale i tam bude převládat Indie. Průmysl je rozvinutější v Indii. Otázka, jestli do GSP systému opravdu ještě patří, nebo už ne. Mezinárodní úroveň řešení obchodních dohod, na základě hospodářských vzájemných vztahů spadá pod Světovou obchodní organizaci (WTO). Ta si hlídá ekonomické ukazatele průběžně, tak uvidíme. Vše to samozřejmě trvá, nelze uzavřít dohodu během měsíce. Je to spíše rok, dva či tři než dojde ke změně v dohodě, je to probírané z dlouhodobého hlediska.“

4.5 Diskuze

V této kapitole jsou mezi sebou porovnané obě dvě simulace celního řízení a při jejich porovnávání je využito poznatků nabytých z poskytnutých rozhovorů.

Výsledky simulace odhalily, že je opravdu výhodnější importovat zboží do EU v rámci preferenčního přístupu. V tomto případě je to GSP systém, který poskytuje jednostrannou výhodu pro rozvojové země, díky čemuž se snáze začleňují do mezinárodního obchodu. Hlavním posláním GSP systému je pomoci rozvojovým zemím v otázce mezinárodního obchodu tak, aby s jeho podporou získaly statut rozvinuté země.

V tabulce č. 10 je k vidění přehled, který porovnává import nelegovaného hliníku jak z Mosambiku, tak z Číny.

Tabulka 10 Porovnání celního dluhu zemí

	Čína	Mosambik
Hmotnost [Kg]	100	100
Celní hodnota [Kč]	10 000	10 000
Celní dluh (pouze DPH)	2163	2100
Clo samotné [Kč]	300	0
Celkem [Kč]	2463	2100

Zdroj: Vlastní zpracování

Z přehledu je patrné, že vývozce z Mosambiku ušetří 363 korun na importu 100 kg nelegovaného hliníku v celní hodnotě 10 000 Kč (fiktivní hodnota pro lepší názornost). Ušetří tak 2,91 % na nákladech. Co se týče dokazování původu zboží, pro Čínu je zbytečné dokazovat původ zboží, jelikož nedostane žádný zvýhodněný přístup. Mosambik musí původ prokazovat formulářem FORM A, pokud chce získat preferenční výhody. Po implementaci systému REX, ke které má dojít k 1. 1. 2018 už si budou tamní vývozci moci potvrzovat své faktury sami, což povede k dalšímu snížení nákladů a zkrácení doby exportu. To společně s dohodou o usnadnění obchodu, která byla přijata k 6. 1. 2017, jež slibuje snížení nákladů v průměru o 14 % a zkrácení doby importu a exportu v průměru o den a půl, může mít velice pozitivní dopady pro Mosambik a pro rozvojové země jako takové, pokud tedy ratifikují tuto dohodu.

Po skutečném dotazování se mnou pracovníci jak místního celního úřadu, tak mosambického ministerstva průmyslu a obchodu vedli debatu a jednou diskutovanou záležitostí bylo právě posláním GSP systému. Zejména na místním celním úřadu jsme došli k závěru, že jeho cílem je podpora rozvojových zemí ve zvyšování jejich ekonomické

úrovně, motivování k exportu, zkvalitňování výrobků a zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Tyto všechny aspekty mají pozitivní vliv na ekonomickou úroveň dané země, investuje se do nových technologií a know-how, vznikají nové odvětví a nová, lépe placená pracovní místa. S tím ovšem rostou i požadavky na kvalifikaci, takže se zvyšuje i míra vzdělanosti, která se pak stává větší prioritou státu. Země, která má vysokou míru vzdělanosti jistě bude schopná najít efektivní řešení a udržovat rostoucí tempo růstu, dále pak bude země samostatnější a stabilnější. S nárůstem vzdělanosti poklesne i míra kriminality, nebudou tak časté nepokoje a postupem času se rozvojové země vymaní ze statusu nejchudších států světa. Poté, co se stabilizuje i bezpečnostní situace země, začne prosperovat cestovní ruch, u kterého je stěžejní kromě atraktivity dané destinace i to, že se bude turista cítit bezpečně v dané lokalitě. Je pak dost možné, že GSP systém dokáže povzbudit ekonomiku celého státu a může fungovat jako prvotní impuls ke změně.

Na základě rozhovoru, který byl realizován s pracovníky mosambického ministerstva se tak přesně děje v dané zemi. Snaží se diverzifikovat své aktivity, nezaměřují se pouze na jeden sektor či na jedno odvětví. Snaží se vystavět infrastrukturu, která je potřebná jak pro turismus, tak i pro obchodní záležitosti. Navyšují kapacity přístavů, chtějí zefektivnit zemědělství, zavést nové technologie a know-how. Dále chtějí nadchnout mladé lidi, aby se nebáli podnikat, a usilují o to, aby jim mohli pomáhat s rozrůstáním jejich podniků a z malých podniků se přetransformovaly na střední nebo velké podniky. Do své země lákají investory z celého světa, včetně České republiky, která jim pomáhá s výcvikem pracovníků úřadu průmyslového vlastnictví. Rádi by získali kvalifikaci, know-how a pomoc při budování nových odvětví. Chtějí, aby se jejich značky staly mezinárodně známé a uznávané. Z toho vyplývá, že bude nezbytné, aby se Mosambik zaměřil na marketing a vytvořil si dobré jméno. Nejmenovaný pracovník ministerstva se dokonce i mě osobně ptal, jestli by nebylo možné najít nějakého českého investora, který by si postavil výrobní továrnu v Mosambiku, že prý například Kofola nebo firmy podobného rázu, by se jistě uplatnily v této zemi. Další oblast, na kterou se chce zaměřit, jsou vodní elektrárny, kde má 2. největší potenciál v rámci Afriky, což by jistě mohla být velice zajímavá příležitost. A nakonec řeší i otázku inovací v oblasti cestovního ruchu, jenž hraje důležitou roli v rozvinutých ekonomikách, ve kterých sektor služeb, jehož součástí cestovní ruch je, zastává dominantní složku. Pro to se musí nejprve zlepšit politická situace, která způsobuje nepokoje a napjatou náladu, a vede k nepohostinnosti a obavám turistů z návštěvy dané destinace.

Pokud tedy Mosambik dostojí svým plánům, určitě před ním stojí optimistická budoucnost. Nejprve si ale musí opět získat důvěru finančních institucí a mezinárodních donorů, kterou ztratil během aféry utajovaných půjček v hodnotě 2,2 miliard dolarů, aby se navýšilo její úvěrové hodnocení a stala se tak více bonitní pro zahraniční investory. Dále je potřebné stabilizovat měnu Mosambiku, protože je velice kolísavá a má spíše tendenci oslabovat, a to rapidním tempem, což vede ke zvyšování cen, zhoršování podmínek exportu a poklesu životní úrovně. Ohledně importu a exportu čelí země problému, který svou povahou sužuje všechny rozvojové země, a sice tím, že země vyváží nezpracované suroviny či materiál a dováží je zpátky zpracované z jiné země v mnohem větší hodnotě. To má za následek zápornou obchodní bilanci. Proto by bylo opravdu velkým přínosem, kdyby se investovalo do technologií a know-how, aby se vyvážely již hotové výrobky a rozhodně se nevracely zpátky do země svého původu v mnohem větší hodnotě. Z položek importovaných do Mosambiku byly zarážející položky, které sám vlastní, a sice zmražené ryby, surový hliník, elektřina a další. Země by měla využívat svých zdrojů na maximum a minimalizovat import na položky, které si nemůže země sama zaplatit a jsou tak opravdu nezbytné pro dovoz.

Samozřejmě jsou faktory, které země nemůže nijak ovlivnit. Jako je globální ekonomická situace, mezinárodní snižování cen vyvážených komodit, což se stalo u klíčových komodit pro export v Mosambiku nebo nepříznivá světová situace, kdy se Evropa potýká s imigrační krizí, americký prezident s velkým vlivem a patřičnou nevyzpytatelností, a to všechno pak má dopad i na pomoc rozvojovým zemím, na stanovování cen komodit a jejich požadovaného množství.

Jako hlavní přínos této práce je skutečnost, že země opravdu projevila zájem o prohloubení spolupráce s Českou republikou a pracovníci tamního ministerstva průmyslu a obchodu budou projednávat tuto záležitost během následujících měsíců a hledat zdroje na případné terénní šetření realizované v naší zemi kvalifikovaným pracovníkem, které by vedlo k identifikaci obchodních příležitostí mezi Mosambikem a Českou republikou.

5 Závěr

Tématem bakalářské práce je Obchod EU v rámci GSP systému. Nejprve byly stanoveny a definovány cíle, na jejichž základě byla sepsána osnova práce a byly vybrány vhodné zdroje pro čerpání informací. Jelikož se naskytla jedinečná příležitost spolupráce se zemí na jihovýchodě afrického kontinentu, konkrétně s Mosambikem, který je jednou z nejméně rozvinutých zemí světa a spadá do GSP systému, bylo této zajímavé možnosti využito a bakalářská práce se zaměřila zejména na problematiku obchodu v dané zemi.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo za pomoci získaných dat provést zhodnocení obchodování v systému GSP, a poté navrhnout patřičná doporučení pro zlepšení situace v konkrétní zemi. Pro tento záměr, jak již bylo výše zmíněno, byla vybrána rozvojová země Mosambik, která byla zástupcem země vně GSP systému. Bylo nezbytné zjistit, jaké komodity nejvíce vyváží do Evropy a za jakých podmínek. Měla být brána v potaz různá omezení, ať už obchodní, tak i enviromentální, politické a jiné. Dílčím cílem bylo provést analýzu stávajícího stavu obchodování vně Evropské unie v systému GSP a realizace terénního šetření.

Po upřesnění zadání bylo nezbytné studium odborné literatury, které zahrnovalo základní informace o GSP systému, rozvojových zemích, Evropské unii a zahraničním obchodu. Po jejím nastudování byla sepsána literární rešerše, která obsahovala problematiku stěžejních témat. Po jejím sepsání následovala samotná vlastní práce. Na jejím úvodu byl zhodnocen současný stav importu do EU v rámci GSP systému, dále byla realizována případová studie pro Mosambik a Čínu, poté následovaly řízené rozhovory s pracovníky celního úřadu v Českých Budějovicích a pracovníky mosambického ministerstva průmyslu a obchodu a na závěr této kapitoly byla vedena diskuze, ve které byly do detailu probírány poznatky z rozhovorů, simulace a byla doporučena jistá opatření pro zlepšení ekonomické situace, zejména obchodování, v Mosambiku.

Na úvod vlastní práce se v grafech zhodnotil podíl jednotlivých režimů na celkovém importu do EU v rámci GSP systému, rozdělily se země do jednotlivých režimů (GSP Standard, GSP + a EBA) a pozornost byla věnována i zemím, které buď nově vstoupily, nebo vystoupily z GSP systému.

Právě za pomoci grafů a tabulek byl zodpovězen dílčí cíl, který se zabýval analýzou stávajícího stavu obchodování vně EU v rámci GSP systému. Ze získaných dat za tříleté období 2012 - 2014 vyplynulo, že obchod v rámci tohoto režimu je stabilní, nemá výrazné výkyvy, což potvrdili i pracovníci místního celního úřadu. Největším importérem je Indie, která tvoří zhruba 28 % celkového importu do EU a má velký potenciál k brzkému

vystoupení ze systému, jelikož aspiruje na získání statutu rozvinuté země. Zavedení systému registrovaného vývozce (REX) a ratifikace dohody o usnadnění obchodu by však mohly mít pozitivní dopad na obchodování v rámci tohoto systému. Mohlo by to vést ke zvýšení objemu importů do EU, právě díky ušetřeným nákladům za import a zkrácení jeho doby.

Terénní šetření bylo realizováno prostřednictvím případové studie, pro kterou byly vybrány dvě země, a sice Mosambik a Čína. Z výsledků obou simulací byly jasně patrné výhody preferenčního zacházení. Pro simulaci byla vybrána jedna komodita, která byla aplikována u obou zemí. Jelikož je práce zaměřena na Mosambik, vybrala se nejvyváženější komodita právě z této země. Hliník, který se podílí na objemu celkového exportu země 33,6 %. V rámci výše zmíněných zemí byla provedena simulace, ve které Mosambik zastupoval země, které využívají preferenčního zacházení, a Čína zastupovala země, které nevyužívají žádných preferencí.

Mosambik jako jeden z nejméně rozvinutých zemí patří konkrétně do režimu Everything But Arms. Ve webovém rozhraní TARIC, na stránkách celní správy České republiky, bylo nezbytné vyplnit základní údaje pro vypočítání celního dluhu. Po zadání všech potřebných informací byla z celní hodnoty 10 000 Kč vypočtena částka 2 100 Kč, kterou musí Mosambik zaplatit při dovozu nelegovaného hliníku. Tato částka se skládá pouze z DPH, které v současné době činí 21 %. O další celní poplatky je v rámci preferenčního zacházení ušetřena. Tímto byla ukončena první simulace celního řízení

Čína byla vybrána jako třetí země, jež nevyužívá žádných preferenčních výhod, slouží tak tedy jako protipól GSP režimu. Po zadání všech potřebných informací vyšel celní dluh 300 Kč, tj. 3 % z celní hodnoty. A až z hodnoty 10 300 byla vypočtena daň z přidané hodnoty, která činí 2 163 Kč. Čína při dovozu zboží do České republiky musí uhradit 2 463 Kč v celním řízení.

Pokud se pak porovnají obě dvě případové studie, je z nich zřejmé, že dovoz nelegovaného hliníku je výhodnější za podmínek, které má Mosambik. Úspora činí 2,91 % z nákladů na celní řízení. Pokud se pak do toho započítají úspory, které s sebou přináší ratifikace dohody o usnadnění obchodu, jež snižuje náklady exportu a importu v průměru o 14 %, tak země z GSP režimů budou zvýhodněny poměrně značným způsobem.

Po případové studii následovaly řízené rozhovory na pracovišti celního úřadu v Českých Budějovicích a dále s pracovníky mosambického ministerstva průmyslu a obchodu prostřednictvím programu Skype. Otázky pro jednotlivé rozhovory sloužily pro trochu jiný záměr. Rozhovor s pracovníky místního celního úřadu přispěl k řešení dílčího cíle,

celý rozhovor byl zaměřen spíše na GSP systém všeobecně a na nový systém registrovaného vývozce (REX). Na druhé straně byl rozhovor s pracovníky mosambického ministerstva průmyslu a obchodu, který spíše pomohl zodpovědět otázky nezbytné pro hlavní cíl bakalářské práce, tedy ohledně jeho obchodu, jaké vyváží komodity, jaký má vztah s EU a poté i Českou republikou, jaké jsou jeho záměry do budoucna a jakým výzvám čelí.

Na úplný závěr vlastní práce byla vedena diskuze, ve které byl zodpovězen i hlavní cíl práce. V té se propojovaly získané teoretické znalosti s praktickými poznatky a byly dedukované závěry.

Mé doporučení se skládaly z neimportování komodit, kterými samotná země disponuje. Žádoucí pro každou ekonomiku je, aby měla proexportní přístup a tím i kladnou obchodní bilanci. A tím, že importují komodity, které si mohou sami zaopatřit, si snižují hodnotu obchodní bilance. Pokud hliník zastává 33,2 % objemu celkového exportu Mosambiku, tak by určitě neměl být dovážen nezpracovaný hliník zpět do země, to platí i pro další komodity. Obchodní bilance může být záporná i proto, že exportují nezpracované výrobky v nízké hodnotě a dováží je zpátky zpracované v mnohem větší hodnotě, než ve které je vyvezly. Bylo by vhodné, aby země investovala do výrobních technologií a know-how, vytvářela nová odvětví. Tyto inovace, které chce Mosambik realizovat, by vedly k exportu již hotových výrobků v mnohem větší hodnotě. V důsledku by to přineslo nové pracovní nabídky, zvýšily by se požadavky na kvalifikaci a tím i míra vzdělanosti, zlepšila by se infrastruktura, což je patrné i z rozhovoru s pracovníky tamního ministerstva. Dále by se měl Mosambik zaměřit na otázky bezpečnosti, jedním z jeho záměrů do budoucna je oslovit turisty svou exotickou destinací. Avšak základní potřebou turistů je, aby se cítili bezpečně v dané lokalitě, a to Mosambik teď bohužel nesplňuje. Z toho vyplývá, že pokud opravdu chce svůj záměr realizovat, musí řešit otázku bezpečnosti.

I. Summary

The main goal of the thesis on „EU Market in the GSP Scheme“ is to evaluate the trade within GSP system based on obtained data, and then carry out a field survey in specific countries and to propose appropriate recommendations for the improvement of the situation.

The first part explains the basic terms referring the GSP Scheme. This section describes the principles of individual modes, i.e. GSP Standard, GSP Plus and Everything But Arms. Some projects of humanitarian aid for developing countries are also mentioned and so is the basic information about a specific country.

The practical part of the thesis evaluates the current state of the EU trade within the GSP Scheme which is then followed by a case study for which Mozambique was chosen as a representative of the developing countries and China, as representative of third countries outside the EU. The case study was realized as a simulation of customs procedures, which in its conclusion brought the value of the customs debt for each country. That was followed by two structured interviews. First at the Mozambican Ministry of Commerce and the other at the customs office in České Budejovice. The first one took place via Skype and the main purpose of it was to get information about current situation in Mozambique focusing mainly on its trade. The second one was held in person at the customs office in České Budějovice and its purpose was to obtain information on EU import under this system and the new system of registered exporter (REX). At the very end of the practical part was the discussion that was conducted based on information gained in the practical part and its purpose was to draw connections between acquired knowledge and information and propose solutions to improve the situation.

My recommendations consist of not importing the commodities which the country can provide for itself. It is desirable for every economy to have positive trade balance thus to export more stuff than to import. And the fact that the country imports commodities it can provide for itself reduces the value of the trade balance. If aluminum holds 33.2% of the total exports of Mozambique, it should certainly not be imported back in the form of raw aluminum, it also applies to all other commodities. The trade balance may also be negative because the country exports unprocessed products of low value and imports processed products back in much greater value than it was exported. It would be appropriate for the country to invest in manufacturing technology and know-how, creating new in-

dustries. These innovations, which Mozambique wants to implement, would lead to export of finished products at a much greater value. As a result, it would bring new job opportunities, it would increase the qualification requirements and thus the level of education, improve the infrastructure, which is evident from an interview with the staff of the Mozambican Ministry. Furthermore, Mozambique should focus on issues of security, one of its intentions for the future is to attract tourists with its exotic destination. But the basic need of tourists is to feel safe in the area and that is something, Mozambique cannot unfortunately offer right now. It figures that if it really wants to attract tourists, the issue of security must be addressed.

Keywords: GSP Scheme, developing countries, import, export, EU market

II. Seznam použitých zdrojů

- About ECHO.* (2016). Načteno z ec.europa.eu: http://ec.europa.eu/echo/who/about-echo_en
- Barroso, J. M. (2010). *Evropská komise: Evropa 2020.* Načteno z ec.europa.eu: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>
- Bydžovská, M. (nedatováno). *Rozvojová politika.* Načteno z eurosokop.cz: <https://www.eurosokop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>
- Developing country.* (nedatováno). Načteno z dictionary.com: <http://www.dictionary.com/browse/developing-country>
- Donors and Co-financiers: European Union.* (nedatováno). Načteno z icco-cooperation.org: <http://www.icco-cooperation.org/en/partner-with-us/donors-and-cofinanciers>
- Fričová, V. (2015). *Obchodní politika.* Načteno z eurosokop: <https://www.eurosokop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>
- Generalised Scheme of Preferences .* (2015). Načteno z ec.europa.eu: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>
- China's Top 10 Exports.* (2017). Načteno z World's Top Exports: <http://www.worldstopexports.com/chinas-top-10-exports/>
- Klabouchová, I. (2002). *Clo a původ zboží.* Praha: Polygon.
- Laub, Z., & McBride, J. (2015). *The Group of Seven (G7).* Načteno z cfr.org: <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-seven-g7/p32957>
- Mezinárodní měnový fond.* (2005). Načteno z mfcr.cz: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>
- Mosambik: Základní charakteristika teritorie, ekonomický přehled.* (2016). Načteno z businessinfo.cz: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mosambik-zakladni-charakteristika-teritoria-18581.html#sec3>
- Mozambique.* (2017). Načteno z ec.europa.eu: http://ec.europa.eu/europeaid/countries/mozambique_en

- Mozambique Top 10 Exports.* (2017). Načteno z World's Top Exports:
<http://www.worldstopexports.com/mozambiques-top-10-exports/>
- odbor 06200. (2010). *Systém všeobecných celních preferencí (GSP).* Načteno z mpo.cz:
<http://www.mpo.cz//dokument49418.html>
- OECD. (nedatováno). *About the OECD.* Načteno z oecd.org: <http://www.oecd.org/about/>
- OSN. (2015). *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).* Načteno z osn.cz:
<http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- redakce. (2006). *Doložka nejvyšších výhod.* Načteno z cojeco.cz:
http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=21034&title=dolo%9Eka%20nejvy%9A%9A%EDch%20v%FDhod&s_lang=2
- Report from the commission to the european parliament and the council.* (2016). Načteno z
trade.ec.europa.eu:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154180.pdf
- Smluvní vztahy EU a třetích zemí.* (nedatováno). Načteno z euroskop.cz:
<https://www.euroskop.cz/203/sekce/smluvni-vztahy-eu-a-tretich-zemi/#1>
- Společná obchodní politika EU a podpora exportu.* (2010). Načteno z evropskydum.cz:
<http://evropskydum.cz/getFile.aspx?itemID=149>
- Strengthening women in developing countries.* (2015). Načteno z g7germany.de:
https://www.g7germany.de/Content/EN/Artikel/2015/11_en/2015-11-04-g7-konferenz_en.html;jsessionid=CD498CF130B2F6EC72AC3F3A74DD92A6.s1t2
- Systém registrovaného vývozce - systém REX.* (2017). Načteno z Celní správa - České republiky:
<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/Stranky/rex-system.aspx>
- TARIC CZ.* (2017). Načteno z Celní správa - České republiky:
<https://www.celnisprava.cz/cz/aplikace/Stranky/taric-cz.aspx>
- Thapa, J. (2010). *Characteristics of Developing Countries.* Načteno z economydetail.blogspot.cz:
<http://economydetail.blogspot.cz/2010/02/characteristics-of-developing-countries.html>
- The EU's Economic Partnership Agreements.* (2013). Načteno z trade.ec.europa.eu:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf
- Topics of the European Union.* (2014). Načteno z europa.eu: https://europa.eu/european-union/topics/customs_en

Víte co se právě deje: Země G8. (2013). Načteno z aktualne.cz:
<https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/zeme-g8/r~i:wiki:3702/?redirected=1491676524>

Zahraniční obchod se zbožím - přeshraniční pojetí. (2015). Načteno z Oficiální stránky Českého statistického úřadu.

Zahraniční pomoc Evropské unie. (2016). Načteno z businessinfo.cz:
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zahranicni-pomoc-evropske-unie-80402.html#!&chapter=2>

III. Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka 1 Makroekonomické ukazatele	21
Tabulka 2 Seznam GSP Standard zemí	27
Tabulka 3 Seznam EBA zemí	29
Tabulka 4 Export-Mosambik	33
Tabulka 5 Importované výrobky z hliníku do ČR	34
Tabulka 6 Export - Čína.....	38
Tabulka 7 Importované výrobky z hliníku do ČR	39
Tabulka 8 Makroekonomické ukazatele	43
Tabulka 9 Obchodní bilance Mosambik - ČR (v mil USD)	45
Tabulka 10 Porovnání celního dluhu zemí	49
Obrázek 1 Výběr čísla nomenklatury	35
Obrázek 2 Seznam opatření pro hliník	36
Obrázek 3 Zadání hmotnosti a celní hodnoty hliníku.....	36
Obrázek 4 Zadání kódu preference	37
Obrázek 5 Výsledek výpočtu dluhu - Mosambik	37
Obrázek 6 TARIC CZ - zadané údaje pro Čínu.....	40
Obrázek 7 Výsledek výpočtu celního dluhu - Čína	41
Graf 1 Import EU 2012 - 2014 z GSP zemí (v tis. EUR)	26
Graf 2 GSP Standard - Import EU 2014	28
Graf 3 EBA - Import EU 2014.....	30
Graf 4 GSP Plus-Import EU 2014	31
Graf 5 Obchodní bilance Mosambiku.....	44